

2/2005

MAAILMANPYÖRÄ

SUOMEN YK-LIITON LEHTI

LIIKUNTA,
RAUHAA JA
KEHITYSTÄ

YK:N KUUSI
VUOSIKYMMENTÄ
&
VUOSITUHAT-
TAVOITTEET

TEE
KÖYHYDESTÄ
HISTORIAA

MAKEPOVERTYHISTORY

Tässä numerossa

<i>Lukijalle</i>	3
<i>Pääkirjoitus</i>	3
<i>Liikuntaa, rauhaa ja kehitystä</i>	4
<i>Jeman haasteet korkealla</i>	5
<i>Heli Koivula-Kruger:</i>	
<i>Urheilu on elämä pienoiskoossa</i>	6

<i>Little Lord Jesus,</i>	
<i>köyhyystaistelija ja edesmenneen paaavin kamu</i>	24
<i>Harri Holkeri: Sanoille katetta</i>	25
<i>Saunabussi - Näyttelyn suunnittelijoilta</i>	26

8 <i>Vaadi päättäjiä tekemään köyhyydestä historiaa</i>
10 <i>Saunabussi starttasi</i>
11 <i>Erikoisliite:</i>
	<i>YK:n kuusi vuosikymmentä</i>
	<i>MDG - Vuositubattavoitteet</i>
	
27 <i>Paremmän omantunnon palloja</i>
27 <i>Maailmankansalaiseksi?</i>
	<i>Tee kypsyyskoe!</i>
29 <i>Hyviä Uutisia!</i>
30 <i>Onnitteluja 50-vuotiaalle YK-liitolle</i>

Maailmanpyörä 2/2005
Suomen YK-liiton lehti

Julkaisija: Suomen YK-liitto ry.
Päätöimittäjä: Jari Luoto
Toimitussihteeri: Eeva Suhonen
Toimitusneuvosto: Kirsi Hakala, Janne Hopsu, Katri Kaitainen, Helena Laukko, Matti Remes ja Lauri Tierala

Ulkoasu: LS / Rokodiili Tuotanto Oy

Tekijännimellä varustetut artikkelit edustavat yksinomaan kirjoittajiensa kantaa.

Suomen YK-liitto
Osoite: Töölöntorinkatu 2 B, 4. krs, 00260 Helsinki
Puhelin: (09) 231 50 500
Faksi: (09) 231 50 520
Sähköposti: toimisto@yكليitto.fi
Internet: www.yكليitto.fi

Lehden vuositilaus (4 numeroa) on 30 •.
Tilinumero: Sampo 800019-494098

Kirjapaino: Sälekarin Kirjapaino Oy, Somero 2005
ISSN 1455-8750

Kulttuuri-, mielipide- ja tiedelehtien liiton Kultti ry:n jäsenlehti

Kannen kuva: Jamelia / MakePovertyHistory

Toisen maailmansodan liekit eivät vielä olleet edes täysin hiipuneet ja Euroopassa koetut kauheudet olivat tuoreina nähtävissä, kun San Franciscossa synnyttiin uutta maailmanjärjestöä. Kaupunkiin kesäkuussa 1945 kokoon-tuneilla 50 valtion edustajilla oli allekirjoitet-tavanaan Yhdistyneiden Kansakuntien perus-kirja.

Maailmanjärjestö perustettiin pitkälti sodan voittaneiden liittoutuneiden valtioiden käsitysten pohjalle. YK:n nimikin oli jo sodan aikana vakiintunut kuvaamaan niitä 26 valtiota, jotka olivat liittoutuneet sodassa Saksaa, Italiaa ja Japania vastaan. Rauhan vaaliminen ja maailmanlaajuisen yhteistyön foorumina toimiminen osoitettiin uuden YK:n päätehtäviksi. Kokonainen erityisjärjestöjen verkko synnyttiin kehitysongelmien hoitamiseen.

Ihmisoikeuksien puolustamisesta tuli yksi YK:n toiminnan peruskivistä. Tietoisuus laajamittaisesta ja järjestelmällisestä siviilien tuhoamisesta pakotti valtiot hyväksymään ihmis-oikeuksien suojaamisen maailmanjärjestön keskeisten tehtävien joukkoon. Mutta useat valtiot torjuivat YK:lta tehtävänantoon olennaisesti liittyvät tehokkaat välineet, joilla puutut-taisiin ihmisoikeuksien loukkauksiin. Ihmisoi-keuksien julistus saatiin aikaan ennen kuin kylmä sota viilensi suurvaltain väliset suhteet. Ihmisoikeuksien suojaaminen kahdella kattavalla yleissopimuksella sai odottaa vielä kaksi-kymmentä vuotta.

YK onkin toiminnassaan ja arvostuksessaan kokenut selviä ylä- ja alamäkiä. Nämä ovat näkyneet erityisesti rauhan turvaamisessa ja ihmisoikeuksien puolustamisessa. YK:n toiminta ja menestys on näissä asioissa ollut erittäin riippuvaista maailmanpoliittisista suhdanteista. Kehitysongelmien hoitamisessa haasteet ovat toisenlaisia: työkenttä näyttäytyy valtavana voimavaroihin nähden ja ”voitot” saavutetaan usein pitkällä ajalla. Niiden näkyville tuomiseen, kuten vaikkapa tautien hävittämisessä onnistumiseen, on panostettava, jotta avustusväsymys ei kuihduta työtä.

YK:n juhluvuosi antaa oivan mahdollisuuden kertoa köyhyyden vastaisen työn menestyksestä, ja samalla uusista, hyvin konkreettisista tavoitteista. Vuosituhannen kehitystavoitteet voidaan toteuttaa vuoteen 2015 mennessä käytännön toimilla, poliittisilla päätöksillä ja varojen sijoittamisella. Jotta tulokset näkyisivät kehitysmaiden arjessa, on tavoitteiden toteuttamisen lähdeittävä liikkeelle vauraiden maiden kansalaisten ja kansalaisjärjestöjen osallistumisesta.

YK-liitto on mukana tässä työssä. Urheilu ja liikunta ovat ihmisiä yhdistävää toimintaa parhaimmillaan. YK:n urheilun ja liikuntakasvatuksen vuotena 2005 haluamme tuoda yhteiseen toimintaan uutta sisältöä ja tavoitteita vuosituhattajulistuksen tavoitteiden kautta. Kymmenessä vuodessa maailmaa ehditään muuttaa paljon parempaan suuntaan.

Lukijalle

Kädessäsi on Maailmanpyörän erikoisnumero 2/2005. Lehti ilmestyy neljä kertaa vuodessa, yleensä pohtien YK-kysymyksiä.

Tässäkin numerossa YK-asiat ovat esillä, mutta tällä kertaa hie-man eri muodossa. Lehden jakelu on suurempi kuin yleensä, sillä kierrämme kesällä kansainvälisen urheilun ja liikuntakasvatuksen vuoden merkeissä useita liikunta-ja kulttuuritapahtumia.

Tänä vuonna 60 vuotta täytävän YK:n taivalta valottaaksemme olemme koonneet yhdessä muiden suomalaisten järjestöjen ja Taideteollisen korkeakoulun opiskelijoiden kanssa juhlanäyttelyn,

joka kertoo tarkemmin, mitä YK on 60 vuoden kuluessa saanut aikaan ja mitä vielä olisi tehtävä.

Saunabussilla tehtävän kiertueella tiedotamme samalla kansainvälisestä **TEE KÖYHYY-DESTÄ HISTORIAA** -kampanjasta, jonka tavoitteena on rohkaista maailman päättäjiä tekemään äärimmäisessä köyhyydessä elävien ihmisten asemaa helpottavia päätöksiä.

Päätöksentekijöiden vakuuttamiseksi tarvitsemme sinunkin tukeasi. Käyttämällä valkoista nauhaa voit antaa panoksesi köyhyyttä vastaan, paremman maailman puolesta ja kehittyä hyväksi

Helena Laukko
Suomen YK-liiton toiminnanjohtaja

globaalissa joukkuepeleissämme.

Kädessäsi olevassa lehdessä on kesän kiertueeseen ja juhlanäyttelyyn liittyvää tausta-aineistoa.

Toivottavasti tapaamme jonakin kauniina kesäpäivänä kiertueellamme!

2005 on YK:n urheilun ja liikuntakasvatuksen teemavuosi

Liikuntaa, rauhaa ja kehitystä

teksti Susanna Inkinen
aukeaman kuvat Ari Koivu

Sodan runtelemassa Bosniassa serbit, kroaatit ja muslimit saatiin yhdessä koripallokentille. Tansaniassa koulupoissaolot ovat vähentyneet, koska liikuntatunnit innostavat lapsia kouluun. Vapaehtoisia on koulutettu eteläafrikkalaisen koulu- ja seuraliikunnan kehittäjiksi. Asialla ovat olleet suomalaiset liikuntaliitot.

Tänä kesänä suomalaisissa liikunta- ja urheilutapahtumissa tempaistaan liikunnan kehitysyhteistyön puolesta. Kesän kampanja huipentuu Helsingissä 6.-14. elokuuta pidettäviin yleisurheilun maailmanmestaruuskisoihin.

Liikunnan avulla tehtävä kehitysyhteistyö keskittyy kehitysmaissa erityisesti koulunkäynnin ja koululiikunnan lisäämiseen. Liikuntaan liittyvien hankkeiden kautta Ruandassa heimot opettelevat elämään yhdessä joukkuepelin avulla.

Sambian Go Girls -jalkapalloprojektissa tytöille anne-

taan hiv/aids-valistusta ja Brasiiliassa katulapset purkavat aggressioitaan capoeiraan. Länsimaissa pelataan taas rasismista vastaista jalkapalloa. Listaa voisi jatkaa loputtomiin.

Reilu peli, joukkuehenki ja vastustajan kunnioittaminen ovat urheilun perussääntöjä. Ne sopivat hyvin myös YK:lle, joka on julistanut tämän vuoden urheilun ja liikuntakasvatuksen teemavuodeksi.

Kaikenlaisissa yhteisöissä urheillaan ja liikutaan, puolihuolimattomasta pallon potkimisesta huippu-urheiluun. Liikunnan ja urheilun merkityksen huomaa vasta sitten, kun sitä ei ole mahdollista harastaa.

Liikuntaa hyödynnettävä kehitysyhteistyössä nykyistä enemmän

Mutta kuinka urheilu ja liikunta liittyvät YK:hon? Siten, että ne ovat keskeisiä keinoja maailman ihmisten elinolojen parantamiseksi. Liikunnan

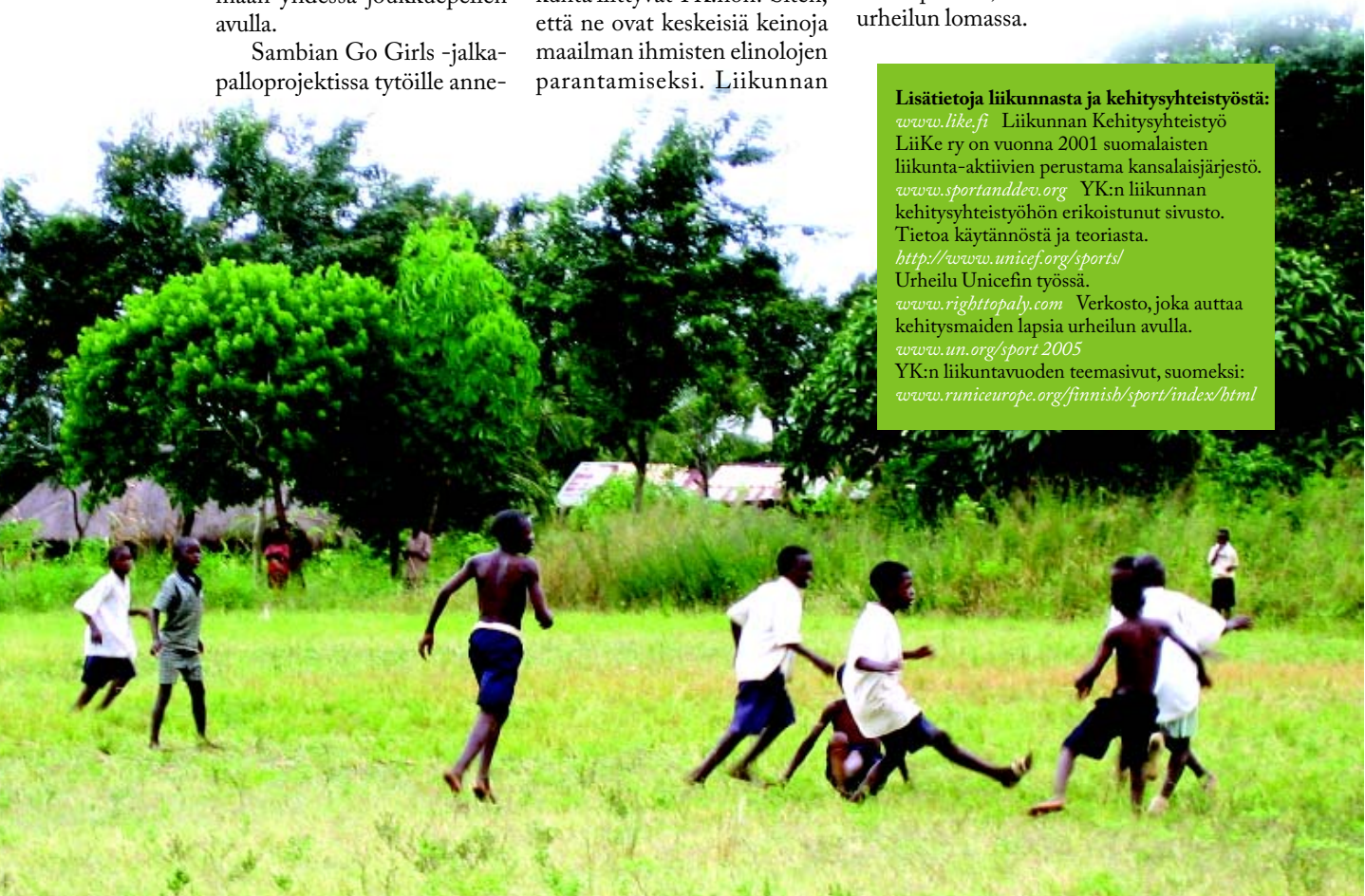
avulla voidaan edistää ihmisoikeuksia, tasa-arvoa ja kansanvaltaa. Se on yksi harvoista ja puolueettomista keinoista saada ihmiset innostumaan yhteisestä tekemisestä.

Kehitysmaiden liikunta-hankkeisiin osallistuneet kertovat unohtumattomista kokemuksista, jotka syntyvät esimerkiksi siitä ilosta, kun pelikentän maalit on pystytetty. Maalien ja kunnollisten välineiden saaminen tarkoittaa, että peli voi jatkua vielä pitkään sen jälkeen, kun vapaaehtoistyön tekijät ovat lähteneet.

Liikunta ja urheilu voi olla viestintäkeinona kehitysmaissa. Treeneissä, otteluissa ja koulujen liikuntatunneilla kerrotaan muun muassa aidsin leviämistavoista, hygienian merkityksestä ja oman terveyden hoidosta. Tieto tarttuu paremmin, kun sen levittäminen ei ole pääasia, vaan sitä tulee urheilun lomassa.

Lisätietoja liikunnasta ja kehitysyhteistyöstä:

www.like.fi Liikunnan Kehitysyhteistyö
LiiKe ry on vuonna 2001 suomalaisten liikunta-aktiivien perustama kansalaisjärjestö.
www.sportanddev.org YK:n liikunnan kehitysyhteistyöhön erikoistunut sivusto. Tietoa käytännöstä ja teoriasta.
<http://www.unicef.org/sports/> Urheilu Unicefin työssä.
www.righttopaly.com Verkosto, joka auttaa kehitysmaiden lapsia urheilun avulla.
www.un.org/sport2005
YK:n liikuntavuoden teemasivut, suomeksi:
www.runiceurope.org/finnish/sport/index/html

Urheilun avulla tavoitetaan ihmisiä, jotka muuten jäisivät tiedotuskampanjoiden ulkopuolelle. Tyttöjä ei ehkä päästetä kouluun, mutta he voivat päästä urheilemaan kerran viikossa.

Urheilu ja liikunta opettavat ymmärtämään erilaisista olosuhteista tulevia ihmisiä. Kun liikuntaharrastuksessa kohtaa vaikka toisen heimon tai poliittisen ryhmittymän jäsenen, on helpompi ymmärtää häntä arkielämässä. Erilaisten pelien avulla voi opettaa myös yhteiskunnan pelisääntöjä.

Liikunnasta apua traumoihin

Sierra Leonessa kunnostetaan jalkapallostadionia ja viritellään urheiluharrastuksia entisille lapsisotilaille, jotta nämä suuntaisivat energiansa muualle kuin väkivaltaan.

Pakolaislapsille tai lapsisotilaille yhdessä pelaaminen voi olla keino purkaa traumoja ja oppia normaalin elämän pelisääntöjä. Liikunnan avulla voi kertoa myös pakolaisen sijoitusmaan kulttuurista ja sosiaalisista tavoista.

Lapset ja nuoret pystyvät harrasteryhmissä luomaan luontevasti sosiaalisia suhteita aikuisiin. Kovia kokeneille lapsille se saattaa muuten olla mahdotonta.

Liikunnan kehitysyhteistyöhön voi osallistua kuka tahansa ja monella eri tavalla. Suomalaiset tarttuivat toimeen Aasian hyökyaaltokatastrofin jälkeen. Vapaaehtoiset ovat rakentaneet katastrofimaissa veneitä ja kunnostaneet liikuntakenttiä.

YK hyväksyi vuonna 2003 päätöslauselman, jonka mukaan urheilua tulee käyttää keinona koulutuksen, terveyden, kehityksen ja rauhan edistämiseksi.

”Urheilu on paras elämänkoulu ja sen on oltava osa kehitysyhteistyötä”, YK:n pääsihteerin liikunta- ja urheiluasioiden erityisneuvonantaja **Adolf Ogi** sanoo.

Kirjoittaja työskentelee tiedottajana YK:n kehitysohjelmalla UNDP:n Pohjois-maiden toimistossa Kööpenhaminassa.

Jeman haasteet korkealla

teksti Ari Koivu

Jema Bakari on kotoisin Minkindanista, Etelä-Tansaniasta. Hän on 14-vuotias tyttö ja käy Singinon ala-astetta Minkindanin kylässä 400 muun oppilaan kanssa. Jema on muslimi ja hän keskusteleekin usein uskonasioista isänsä kanssa. Monesti keskustelu kääntyy jalkapalloon.

Jema alkoi pelata jalkapalloa koulun joukkueessa kaksi vuotta sitten. Hänen joukkueensa osallistui Mtwara-Minkindanin alueen tyttöjen turnaukseen menestyksekkäästi ja tuloksena oli kolmas sija 19 koulun turnauksessa. Jema valittiin edustamaan alueen joukkuetta Helsinki 2004 Cupiin.

Aikaisemmin Jeman koulunkäynti oli kohtuullisen säännöllistä, mutta osallistuminen tähän vähän maskuliiniseen urheilulajiin toi hänelle uusia tavoitteita koulunkäyntiin. Joka aamu Jema lähti kuuliaisesti koulun penkille, sillä hän tiesi, että välitunneilla saa pelata jalkapalloa. Isäkin oli ylpeä ulkomaille matkustavasta tyttärestään.

Matka Suomeen oli Jemalle unelmien täyttymys. Hän sai pelata muiden tansanialaisten tyttöjen kanssa tansaisilla nurmikentillä ja pitää ylpeänä päällään FC Vito Malaika -joukkueen peliasua. Palattuaan Tansaniaan Jema kertoi kokemuksistaan kaikille koulukavereilleen, jotka halusivat myös osallistua jalkapallon peluuseen entistä innokkaammin. Koulujoukkue sai uusia jäseniä ja Jema jatkoi harjoittelua myös FC Vito Malaika -joukkueen kanssa.

Jeman ja muiden tyttöjen koulunkäynti-innokkuus ja oppimistulokset ovat olleet hurjassa nousussa jalkapallon harrastamisen alkamisen jälkeen. Liikunta on motivoinut tyttöjä koulunkäyntiin ja lukuihin, ja kasvava. Jeman itseluottamus on huipussaan ja tulevaisuudessa hän haluaa käydä peruskoulun kunnialla loppuun ja pyrkiä jossain vaiheessa yliopistoon.

Kirjoittaja työskentelee toiminnanjohtajana Liikunnan kehitysyhteistyö Liike ry:ssä.

www.liike.fi

Heli Koivula-Kruger:

Urheilu on elämä pienoiskoossa

Teksti Kirsi Hakala
Kuvat SUL

Maailmantason kolmiloikkaaja ja pituushyppääjä Heli Koivula-Kruger on löytänyt kovalle urheilulle vastapainoa työstä lasten ja nuorten hyvinvoinnin eteen. Kesän aikana Heli osallistuu YK-liiton liikuntakiertueelle.

Helin tie huippu-urheilijaksi ei ole ihan tyypillinen. Varsinainen urheiluharrastus alkoi vasta yläasteikäisenä. Urheilun pariin oli lahjakkaaksi huomattua Heliä pyydetty jo aiemmin, mutta musiikki- ja muut harrastukset veivät ensin voiton. Liikkuminen ja pihaleikit olivat toki Kauhajoella arkipäivää jo pienestä alkaen.

*Heli Koivula-Kruger * 27.6.1975*

- Kotipaikka: Vaasa
- Koulutus: Sosionomi AMK, diakoni (2001)
- Seura: Kauhajoen Karhu
- Ennätykset:
 - pituushyppy 665 (2004)
 - kolmiloikka 14,39 (2003) Suomen ennätys
- Aikuisten arvokisat:
 - EM-hopea 3-loikassa 2002
 - MM-kisoissa 3-loikassa 2001
 - 6. EM-hallikisoissa pituushypyssä 1996
 - Olympiakisaedustaja 1996 ja 2004
- Harrastukset: runojen kirjoittaminen, golf
- Kaipaa Suomesta: perhettä ja ystäviä, saunaa

”Sosiaalinen ympäristö, kaverit ja yhteinen tekeminen olivat aluksi suorittamista tai tuloksia tärkeämpiä”, muistelee Heli ensimmäisiä urheiluvuosiaan.

”Urheilu on mahtava väline saattaa ihmisiä yhteen.”

Vakavammaksi harjoittelu muuttui vasta Kuortaneen urheilulukiossa. Valmentajan saaminen ja muiden urheilijain lukioalaisten kanssa eläminen toivat uudenlaista asennetta ja rytmiä elämään.

Tappiot opettavat eniten

Huippu-urheilussa joutuu kohtaamaan hyviä ja huonoja aikoja. Helin mielestä tappioista oppii kuitenkin enemmän kuin onnistumisista, jolloin ”elämä on tietysti ihanaa”.

”Kaikkea ei voi kontrolloida, aina voi tulla loukkaantumisia tai muuten takapakkia. Silloin mitataan sitoutumisen astetta: onko tämä oikeasti mitä haluan tehdä ja miten voin tehdä sen tulevaisuudessa paremmin”, Heli pohtii oikean asenteen oppimista ja omien voimavarojen riittävyttä.

”Urheilu on kuin elämä pienoiskoossa. Mitä enemmän laittaa itsensä likoon ja tekee mitä parhaaksi katsoo, sitä todennäköisemmin tulee tuloksen muodossa myös onnistumisia”, Heli arvioi.

Kahden kulttuurin elämää

Heli opiskeli maailman huipulle kivutessaan Diakonia-ammattikorkeakoulussa sosionomiksi, vaikka ammattiuurheilun ja opiskelun yhdistäminen vaati kovaa ponnistelua.

”Olen urheilija, mutta haluan olla muutaakin. Opiskelu oli oman persoonallisuuden kehityksen kannalta tärkeätä, jotta elämä ei pyöri vain sen yhden asian ympärillä. Kun sain opiskelut valmiiksi, oli henkisesti helpompi jättäytyä urheilulle”, Heli kertoo.

Urheilu-uran lomassa Heli on työskennellyt nuorten kanssa. Hän on mukana Zest-projektissa, jossa omalla urallaan menestyneiden tiimi tukee koulutilaisuuksien ja nettisivujen avulla yläasteikäisiä tunnistamaan lahjakkuuksia ja vahvuuksia itsessään.

Mennyt harjoittelukausi ei ole sujunut ihan suunnitelmien mukaan. Nilkkavaikkeuksien vuoksi kolmiloikka jää ensi kesänä pois ohjelmasta ja Heli keskittyy pituushyppyyn.

”Uudet sukupolvet tahtovat uuden, rasismista riistutun huomisen.”

Tänä vuonna 30 vuotta täyttävä Heli on päättänyt lopettaa huippu-urheilun Helsingin MM-kisoihin elokuussa. Seuraavaksi unelmissa on jälkikasvu.

Heli elää kahden kodin ja kulttuurin elämää. Eteläafrikkalaisen kiekkonheittäjän **Frantz Krugerin** kanssa koti on Kapkaupungin läheisyydessä Somerset Westissä, meren ja viinilaaksojen välissä. Toinen koti on Vaasassa, jossa pariskunta viettäneen kesänkin jälkeen pidemmän aikaa. Olympiapronssia 2000 saanut Frantz haluaa jatkossa edustaa Suomea.

Liikunta tuo ihmisiä yhteen

Kun YK-liitosta pyydettiin Heliä juhlavuoden valtuuskuntaan ja liikuntakiertueelle, Heli lähti mukaan empimättä.

”Urheilu on mahtava väline saattaa ihmisiä yhteen. Erilaisista kulttuureista tulevat ihmiset, kuten Suomessa maahanmuuttajat, saavat urheilun ja mielekkään tekemisen kautta kosketusta valtaväestöön ja päinvastoin”, Heli pohtii.

Rasismien taustalla olevia ennakkoluuloja voidaan purkaa urheilukentällä, kun huomataan, miten yhteispeli voi toimia moitteettomasti kulttuurieroista huolimatta.

”Etelä-Afrikassa rasismi elää vielä kulis-seissa ja luulen, että aika tekee tehtävänsä ja tuo ihmisiä tulevaisuudessa yhä lujemmin yhteen. Uudet sukupolvet vievät elämää eteenpäin ja tahtovat paremman, rasismista riistutun huomisen”, Heli jatkaa.

Liikunnan yhteydessä Heli puhuu tasa-arvoittamisesta ja siitä, miten köyhyydenkin keskellä ”pallo liikkuu” eikä aina tarvita hienoja välineitä.

Heli muistuttaa, että liikunta kasvattaa jo itsessään; on erilaisia sääntöjä ja opitaan kunnioittamaan vastustajaa. Vuorovaikutuksen lisäksi opitaan johtamistaitoja. ”Liikunta tarjoaa turvallisen ympäristön käsittelemään voittoja ja pettymyksiä terveellä tavalla.”

Kirjoittaja toimii neuvonantajana yhteiskunnallisen viestinnän toimistossa.

Sinäkin voit viestiä päättäjille

White band -verkosto on julistanut kolme kansainvälistä Tee köyhyydestä historiaa -nauhapäivää.

1. heinäkuuta suurten teollisuusmaiden ja Venäjän G8-kokouksen alla. 6.-8. heinäkuuta Britannian, Japanin, Italian, Kanadan, Ranskan, Saksan, Yhdysvaltojen ja Venäjän johtajat kokoontuvat Glenaglesiin Skotlantiin. Kokousta isännöivä Britannian pääministeri **Tony Blair** on ilmoittanut, että johtajat keskittyvät muun muassa Afrikan haasteisiin. Huippukokouksesta ja G8:sta löytyy tietoa esimerkiksi sivuilla .

10. syyskuuta YK:n Millennium-seuranta-huippukokouksen alla. Maailman johtajat kokoontuvat New Yorkiin 14.-16. syyskuuta tarkastelemaan, miten ensimmäiset viisi vuotta ovat sujuneet matkalla kohti vuosituhattavoitteen. Nauhaa käyttämällä voit vaatia heitä päättämään konkreettisia toimista, jotta tavoitteisiin päästään varmasti. Vuosituhattavoitteista löytyy tietoa esimerkiksi sivuilla .

Kolmas nauhapäivä on **10. joulukuuta** Maailman kauppajärjestön WTO:n ministerikokouksen alla. 148 WTO-maan ministerit kokoontuvat Hongkongiin 13.-18. joulukuuta. Kokouksessa yritetään paikata riitaisesti päättyneitä aiempia maailmankauppakokouksia. Nauhaa käyttämällä voit vaatia Suomea ja muita rikkaita maita kannattamaan kauppajärjestelmää, joka on entistä oikeudenmukaisempi kehitysmaille. WTO:n internetsivusto löytyy osoitteesta www.wto.org

“Tee köyhyydestä historiaa” -nauhapäivät:

- 1. heinäkuuta**
- 10. syyskuuta**
- 10. joulukuuta**

Valkoinen nauha on kasvavan kansainvälisen liikkeen symboli, joka viestittää meille rikkaiden maiden velvollisuuksista. Tee nauha itse, vieraile kansalaisjärjestöjen kesäkampanjan bussissa ja nouda se sieltä tai hanki se netistä. Itsetehtyyn nauhaan voit kirjoittaa oman köyhyyden vastaisen iskulauseesi. Näin osallistut toimintaan paremman maailman puolesta.

Suomen kansalaisjärjestöjen yhteinen kampanja järjestää myös suomalaisia kampanjapäiviä. Tekstaa yhteystietosi puhelinnumeroon **046 8506 290**, niin saat lisää tietoa nauhapäivistä. Ole kuulolla!

Kirjoittaja työskentelee tiedottajana YK:n kehitysohjelma UNDP:n Pohjoismaiden toimistossa Kööpenhaminassa.

Kuvat:

Jamie Foxx, Claudia Schiffer, Hugh Grant, Kylie Minogue, Bob Geldof ja P Diddy / MakePovertyHistory

Teemana urheilu ja liikunta

Saunabussi starttasi

teksti Mirva Viitanen
piirros Laura Pokela ja Marjaana Yläjäski

Tutustu YK:n juhluvuoden näyttelyyn, osallistu köyhyyden vastaiseen kampanjaan ja poseeraa paremman maailman puolesta.

Suomen YK-liitto yhteistyökumppaneineen osallistuu kesän liikunta- ja kulttuuritapahtumiin Taideteollisen korkeakoulun opiskelijatyönä suunnitellulla saunan ja bussin yhdistelmällä, saunabussilla. Tapahtumista suurin on yleisurheilun maailmanmestaruuskilpailut, Helsinki 2005. Myös pienempiin kisoihin, kuten esimerkiksi Suopokkupallo MM-kisat, on YK:n urheilun ja liikuntakasvatuksen vuoden sanoma toivotettu tervetulleeksi.

50-vuotisjuhlavuottaan viettävä Suomen YK-liitto ja muut järjestöt pyrkivät kierteellään tavoittamaan uutta yleisöä - urheilusta kiinnostuneita ihmisiä.

60-vuotissyntymäpäiviä viettävän YK:n tavoitteista ja saavutuksista kertova näyttely kiertää kesän aikana ympäri Suomea useassa eri tapahtumassa. Ulkotilaan rakennetun ihmishahmoista koostuvan näyttelyn toisena teemana ovat vuosittuhattavoitteet, joiden toteutumista arvioidaan syyskuun yleiskokouksessa. Bussissa voi katsella kehitykseen ja YK:sta kertoviin videoihin ja materiaaleihin.

Mukana kiertää maailmanlaajuinen **"Tee köyhyydestä historiaa"** -kampanja, johon liittyviä valkoisia nauhoja voi askarrella bussissa, jossa myydään myös valmista ranneketta Make Poverty History -iskulauseella. Kesän aikana keksityt ja toteutetut iskulauseet kerätään ja julkistetaan kiertueen päätteeksi. Kesäkiertue tuo kuuluisia suomalaisia henkilöitä useisiin tapahtumiin kertomaan mistä köyhyyden vastaisessa kamppailussa on kyse.

"Meidän kaikkien on näytettävä että juuri oma sukupolvemme voi ja tahtoo tehdä muutoksen", **Nelson Mandela**, köyhyyden vastaisen kampanjan "isä" painottaa.

Kesäkiertueella on myös mukana Kehitysyhteistyön palvelukeskuksen KEPAn **"Poseeraa parempi maailma"** -kampanja, joka vaatii Suomen kehitysyhteistyövarojen lisäämistä 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta ja kauppapolitiikan uudistamista paremmin köyhimpien tarpeita vastaa-

vaksi. Bussissa otetut kuvat pääsevät näyttelyyn, josta muodostuu vetoomus eduskunnalle. Näin osallistumalla vaadit Suomelta toimia vuosittuhattavoitteiden saavuttamiseksi.

Liikunnan vuosi kokosi järjestöt yhteen

Urheilun- ja liikuntakasvatuksen vuoden bussikampanjaan osallistuvat YK-liiton lisäksi Reilun kaupan puolesta-yhdistys, YK:n kehitysjärjestö UNDP, Kehitysyhteistyön palvelukeskus KEPA, Kansalaisten maailmannäyttämö, Suomen Pakolaisapu, Väestöliitto, Suomen luonnonsuojeluliitto, Reilukauppa, Liikunnan kehitysyhteistyö Liike, Suomen UNICEF, Suomen UNIFEM ja Kehitysyhteistyöjärjestöjen EU-yhdistys Kehys.

Järjestöt painottavat, että jokapäiväisessä elämässä tarvitaan joukkuepelitaitoja. Sääntöjen noudattaminen, toisten huomioon ottaminen, yhdessä tekeminen ja ystävän auttaminen pätevät niin urheilussa kuin muussakin kanssakäymisessä. Joukkuepelitaidot ovat myös avain kehitykseen.

Kirjoittaja toimii Suomen YK-liiton projektikoordinaattorina.

Lisätietoa YK:n Urheilun ja liikuntakasvatuksen vuoden kiertueesta saa YK-liiton www-sivuilta, www.ykliitto.fi

Tommy Lindgren Don Johnson Big Bandista haastaa kaikki haastaa kaikki Tee köyhyydestä historiaa -kampanjaan. Kuva Krista Keltanen

60 vuotta joutavaa maailmanparantamista?

”Yhdistyneet kansakunnat on ainoa kansainvälinen järjestö, jolla on realistiset edellytykset, tietotaito ja tarvittavat kanavat, kehitysmaiden olojen parantamiseen.”
–Dag Hammarskjöld

Yhdistyneiden kansakuntien perimmäiset tavoitteet, kuten täydellinen maailmanrauha tai kaiken nälän ja köyhyyden poistaminen maapallolta, ovat niin kunnianhimoisia, että niitä tuskin koskaan saavutetaan. Se ei tarkoita, etteikö niitä kohti pitäisi pyrkiä jatkuvasti ja yhä tehokkaammin. Mitä enemmän niihin panostetaan, sitä lähemmäksi päästään.

On aina ihmisiä, jotka epäilevät, saako maailmanjärjestö ylipäänsä mitään pysyvää hyvää aikaan. YK:n vaikutusvaltaiset tukijat saavat kuulla olevansa haihattelijoita, maailmanparantajia ja ”globaalipuuhastelijoita”. Yhdistyneet kansakunnat täyttää tänä vuonna 60 vuotta. Mitä kaikkea maailman suurin kansainvälinen järjestö on historiansa varrella saanut aikaan? Onko maailma parantunut vai onko raha ja vaiva todella mennyt hukkaan?

Erikoisliite

YK:n kuusi vuosikymmentä

YK perustettiin 24.10.1945. Nykyisin YK:ssa on monia eri tehtäviin erikoistuneita järjestöjä, joiden tavoitteena on maailman kansalaisyhteiskunnan perusoikeuksien turvaaminen.

Vuosituhattavoitteet 2015

Vuosituhattavoitteet (Millennium Development Goals), joita on kahdeksan, asetettiin vuonna 2000 maailman kehityspäämääriksi. Näitä tavoitteita arvioidaan syksyllä 2005 ja ne pyritään saavuttamaan vuoteen 2015 mennessä. Kun tavoitteita asetettiin, lähtötilanteena olivat vuoden 1990 tiedot.

tekstit **Teemu Vass**

piirroksat: **Laura Pokela ja**

Marjaana Yläjäski

kuvat UN Photo, UNHCR, UNICEF,

Museovirasto, Suomen Pakolaisapu,

Suomen UNIFEM

YK:n kuusi vuosikymmentä

60 vuotta joutavaa maailmanparantamista?...11
Naisten tilanne on parantunut ratkaisevasti...12
Vuosittain pelastuu miljoonien lasten henki ...12
YK on palauttanut rauhan moneen maahan ...13
Kotiseudultaan paenneet tarvitsevat turvaverkon ...13
Siirtomaavallasta kohti demokratiaa ...14
Äänet yhteiskunnan reunoilta kuuluviin ...14
Kestävä kehitys on luonnon säilymisen edellytys ...15
Maailmanperintö on kansainvälisessä suojelussa ...15
YK on riippuvainen päättäjien tahdosta - myös Suomen ...16

Vuosituhattavoitteet - 2015

Köyhyys on pian historiaa! ...18
Tulevaisuus on kouluikäisissä lapsissa ...19
Ensin eroon äärimmäisestä köyhyydestä ja nälästä ...19
Lisää naisvaikuttajia! ...20
Rokotteita ja lääkkeitä sinne, missä lasten kuolema on estettävissä ...20
Vahvoilla naisilla on valta pysäyttää AIDS ...20
Tiedolla ja terveyspalveluilla turvallinen raskaus ...21
Puhdas vesi ja kestävä kehitys on kaiken perusta ...22
Köyhien ja rikkaiden, etelän ja pohjoisen, täytyy toimia yhdessä! ...22
Vahdi, etteivät päättäjät luista vuosituhattavoitteista! ...23

Miksi YK perustettiin?

Toinen maailmansota (1939-45) vaati 50 miljoonan ihmisen hengen, näistä suurin osa sotaa käyvän Euroopan alueella. Liittoutuneiden maiden johtajat kävivät jo sodan kuluessa keskusteluja sellaisen maailmanjärjestön perustamisesta, joka sodan päätyttyä turvaisi rauhan säilymisen. Uuden järjestön, Yhdistyneiden kansakuntien, peruskirja hahmoteltiin San Franciscon konferenssissa huhtikuussa 1945, ja se astui voimaan 24. lokakuuta samana vuonna.

Yhdistyneiden kansakuntien eräs tehtävä oli varmistaa, etteivät toisen maailmansodan pääosapuolet enää joutuisi uusiin selkkauksiin keskenään. Nämä maat eivät ole sen koommin olleet sodassa toisiaan vastaan. Tässä tavoitteessaan YK on onnistunut luultavasti siksi, että kaikki tuon ajan mahtivaltiot ovat olleet alusta asti järjestössä mukana. Sitä etua ei ollut YK:n edeltäjällä Kansainliitolla, joka toimi ensimmäisen ja toisen maailmansodan välillä, vaikka senkin perustehtävä oli estää sotia syytymästä.

Maailmanlaajuinen rauha on siis ollut YK:n tavoitteena alusta alkaen. Muista järjestön tavoitteista ihmisoikeudet ja inhimillinen kehitys ovat nousseet viime vuosikymmeninä näkyväksi osaksi. Kolmannen maailman hädän lievittäminen oli jo 1950-luvulla pääsihteeri Dag Hammarskjöldin mielestä nimen omaan YK:n velvollisuus, ja se on sitä itsestään selvästi myös 2000-luvulla.

Naisten tilanne on parantunut ratkaisevasti

Kun YK perustettiin vuonna 1945, naisilla ei ollut poliittisia oikeuksia tai kansalaisoikeuksia kuin muutamassa maassa. YK:n peruskirja oli ensimmäinen maailmanlaajuinen sopimus, jossa vaadittiin tasa-arvoa miesten ja naisten välille.

YK:n ansiosta naisten oikeudet ovat keskeisessä asemassa kansainvälisessä yhteistyössä ja ne on kirjattu jäsenmaiden lainsäädäntöön. Naisten oikeuksien sopimus kielittää kaiken naiseen kohdistuvan syrjinnän. Sopimuksen on hyväksynyt yli 90 prosenttia YK:n jäsenmaista. Ne raportoivat säännöllisesti YK:n naisten oikeuksien komitealle.

Yhä useampi kolmannen maailman nainen osaa lukea. Kun YK perustettiin, monien Afrikan maiden mustista naisista alle 1 % osasi lukea. Lukutaitoisten naisten määrässä on tapahtunut radikaali muutos YK:n toiminnan myötä. Tälle vuosituhannele tullessa jo 72 % kehitysmaiden naisista oli lukutaitoisia.

Naiset elävät pidempään kuin ennen. 1950-luvun alussa eliniän odote oli kehitysmaiden naisilla vain 41,6 vuotta. Nyt se on 64,6.

Naiset päättävät yhä useammin itse lasten hankinnasta. Perhesuunnittelu ja ehkäisy ovat yleistyneet. Vuonna 1950 kehitysmaassa asuva nainen synnytti keskimäärin noin kuusi lasta, nykyinen keskiarvo on jo alle kolme. Väestönkasvu hidastuu, mikä on kehityksen kannalta välttämätöntä.

Naisten mahdollisuudet vaikuttaa päätöksentekoon ja osallistua talouselämään, etenkin omissa, ovat monissa maissa kuitenkin vielä heikot.

Tämä on eräs ajankohdittainen painopistealue.

Myös naiseen kohdistuva väkivalta on edelleen raikeä ongelma varsinkin konfliktialueilla.

Vuosittain pelastuu miljoonien lasten henki

YK:n järjestöt ja etenkin UNICEF ovat onnistuneet kääntämään lapsikuolleisuuden hyvin voimakkaaseen laskuun. Toimet kohdistuvat kuolemien syihin – lapsia rokotetaan ja heille annetaan vitamiineja ja suolasokeriliuosta ripulin hoitoon. Voidaan sanoa, että YK:n työ lasten hyväksi on pelastanut yhteensä satoja miljoonia henkiä.

Kaikkialla maailmassa alle 5-vuotiaiden vuotuiset kuolleisuusluvut ovat pienentyneet puoleen vuodesta 1960. Tietyillä alueilla (Latalalainen Amerikka ja Karibia, Tyynenmeren alue ja Itä-Aasia, teollistuneet maat) lapsikuolleisuus on pudonnut jopa alle viidennekseen.

Monien tautien uhka on minimoitu. Polio eli lapsihalvaus on lähes kadonnut maapallolta Maailman terveysjärjestön WHO:n järjestelmällisen rokotustoiminnan ansiosta. Tautitaukkuja on nykyisin vain mur-

to-osa (n. 0,5 %) kampanjoita edeltäneisiin arvioihin verrattuna. Isorokko on hävinnyt maailmasta kokonaan. UNICEFin ja WHO:n rokotussuoja kuutta vaikeinta lastentautia vastaan on kasvanut 5 %:sta 80 %:iin vuosien 1980-1995 välillä ja pelastaa vuosittain 2,5 miljoonan lapsen hengen.

Yhtä tärkeää kuin hätäapu on lasten auttaminen pidemmällä tähtäimellä. Kun ongelmamaissa panostetaan lasten terveyteen, ravitsemukseen, tasa-arvoiseen koulutukseen sekä sosiaaliseen, emotionaaliseen ja kognitiiviseen kehitykseen, koko yhteiskunta tervehtyy vähitellen. Lasten oikeuksien turvana on lasten oikeuksien sopimus.

Tyttöjen koulunkäynti on yleistynyt huomattavasti. Kehitysmaiden tytöistä 80 %:lla on nyt mahdollisuus käydä peruskoulua (pojista 86 %:lla). 1970-luvun alussa tyttöjen vastaava luku oli 38 %. Reilusti lisäävoimavaroja tarvittaisiin silti esimerkiksi liikuntakasvatukseen, koska liikunta edistää terveyttä ja henkistä hyvinvointia.

YK on palauttanut rauhan moneen maahan

Kun konflikti jossakin päin maailmaa uhkaa, YK yrittää ensin ehkäistä sen diplomatian keinoin. Jos levottomuudet silti puhkeavat, sovittelua voidaan jatkaa esimerkiksi pääsihteerin välityksellä. Kun saavutetaan pienikin askel kohti rauhaa, YK voi lähettää alueelle rauhanturvajoukkoja. **Rauhanturvaaminen**, sellaisena kuin YK on sitä vuodesta 1948 harjoittanut, **on ehkä järjestön historian tärkein innovaatio**.

Rauhanturvaaminen luo olosuhteet, joissa pysyvä sovinto saadaan aikaan. YK on toteuttanut yhteensä 59 operaatiota, joista 16 on edelleen käynnissä. Moni maa, jossa nyt vallitsee rauha ja demokratia, on vasta hiljattain vapautunut pitkittyneen ja raa'an konfliktin otteesta. Viimeisten 15 vuoden aikana ratkaistiin enemmän sisällissotia neuvottelemalla kuin sitä edeltäneiden 200 vuoden aikana.

Esimerkiksi Sierra Leonessa YK:n rauhanturvaajat ovat onnistuneet lopettamaan 11-vuotisen sisällissodan, riisumaan tuhansia sotilaita aseista ja vapauttamaan 20 000 lapsisotilasta. YK on myös pyrkinyt siihen, että timanttikauppa, ehkä tärkein levottomuuksien syy, toi-

si vaurautta koko kansalle. Vuonna 2002 maassa pidettiin vapaat vaalit, ja rauha, turvallisuus ja demokratia ovat vähitellen palaamassa Sierra Leoneen.

Turvallisuus on nykyisin laaja käsite. YK näkee esimerkiksi köyhyyden, taudit, ympäristötuhot, ihmisoikeusrikkomukset, rikollisuuden, terrorismin ja joukkotuhoaseet tämän päivän turvallisuusuhkina. Parhaita tuloksia saadaan, kun selvitetään uhkien alkusyitä ja toimitaan ennaltaehkäisevästi.

1960-luvulla esimerkiksi arveltiin, että vuosituhannen vaihteessa 15-25 valtiolla olisi ydinase, mutta tuolloin solmitun ydinsulkusopimuksen ansiosta näin ei ole käynyt. Myös tautiuhkiin puuttamalla YK on säästänyt kymmeniätuhansia ihmishenkiä; muun muassa SARS onnistuttiin pysäyttämään ajoissa.

Kotiseudultaan paenneet tarvitsevat turvaverkon

YK:n mukaan pakolaisilla tulee olla samat oikeudet ja avunsaantimahdollisuudet kuin muilla laillisesti maassa asuvilla ulkomaalaisilla. YK:n pakolaistoimisto UNHCR valvoo, että valtiot noudattavat pakolaisia ja turvapaikanhakijoita koskevia velvoitteitaan. YK:n pakolaissopimus kieltää ennen muuta pakolaisten palauttamisen kotimaahansa, mikäli palautuksen arvellaan vaarantavan heidän henkensä tai vapautensa.

YK on auttanut viidellä viime vuosikymmenellä yli 50 miljoonaa pakolaista uuden elämän alkuun. Ensisijainen tavoite on vapaaehtoinen kotiinpaluu, kun kotimaan tilanne helpottuu. Jos tämä ei ole mahdollista, eikä uusi kotimaa voi huolehtia pakolaisesta, UNHCR voi esimerkiksi jär-

jestää pakolaisen kolmanteen maahan ns. kiintiöpakolaisena.

Tällä hetkellä YK:n pakolaisavun piirissä on 17 miljoonaa ihmistä, osa evakkoja eli kotimaansa sisäisiä pakolaisia. Suojelun ohessa heille järjestetään ruokaa, rahallista apua sekä koulunkäynti- ja työmahdollisuuksia. UNHCR:n lisäksi YK:llä on erillinen avustusjärjestö Palestiinan pakolaisia varten.

Osa pakolaisista lähtee kotiseudultaan luonnonkatastrofien vuoksi. Uhkaavien luonnononnettomuuksien tuhoja voidaan ehkäistä, kun niistä saadaan tietoa ajoissa. YK:n ennakkovarointusjärjestelmä on pelastanut nyt jo miljoonia ihmishenkiä. Tämä satelliittien ja maan pinnalla olevien mittalaitteiden verkosto mahdollisti mm. ruoka-avun tehokkaan jakelun Afrikan kuivuusalueilla vuonna 1992.

YK arvelee tehostuneen kansainvälisen yhteistyön pienentäneen pakolaismääriä viime vuosina. Pakolaisuuden syihin olisi silti pureuduttava vielä paremmin.

Äänet yhteiskunnan reunoilta kuuluviin

Kaikissa valtioissa ja pienemmissäkin yhteisöissä on aina ryhmiä, joiden ääni ei päätöksiä tehtäessä tule riittävästi tai lainkaan kuuluviin. Jotkut jäävät syrjään kielen, kulttuurin tai etnisen alkuperän vuoksi, toiset iän tai vammaisuuden vuoksi. YK on jo pitkään pyrkinyt kasvattamaan kaikkien näiden ryhmien vaikutusmahdollisuuksia yhteiskunnassa.

YK on nostanut ihmisoikeudet keskeiseksi maailmanpolitiikan kysymykseksi. YK:sta on lähtöisin myös ajatus, että oikeudet ovat yleismaailmallisia ja kuuluvat kaikille. YK:n ihmisoikeussopimusten ansiosta ihmisoikeuksien kunnioittaminen ei enää ole vain kansallisten hallitusten ja hallitsijoiden varassa. Esimerkiksi Etelä-Afrikan rotuerottelujärjestelmän, apartheidin, lakkauttaminen

YK:n aloitteesta todistaa, että sorrettujen oikeuksia voidaan suojella kansainvälisesti.

Kaikkien ryhmien oikeuksia on vaikea turvata yhdellä kattavalla sopimuksella. Vähemmistöistä huolehtii YK:ssa ihmisoikeustoimikunnan alainen alatoimikunta. Sellaisia sopimuksia, joilla eri tapauksissa voidaan suojella marginaaliryhmiä, ovat esimerkiksi pakolaissopimus, valtiottomia ihmisiä koskeva sopimus ja kansanmurhan vastainen sopimus. Vammaisten oikeuksien sopimus on valmisteilla.

Maailman alkuperäiskansoilla, joihin Suomessa lukeutuvat saamelaiset, on nykyisin YK:ssa oma vuosittain kokoontuva foorumi. Se reagoi tilanteisiin, joissa alkuperäiskansat jäävät kansallisessa päätöksenteossa jalkoihin, ja pyrkii ehkäisemään näitä tilanteita.

YK kuuntelee myös kansalaisjärjestöjä, joiden kautta kaikilla on mahdollisuus tuoda julki ajatuksiaan maailman ongelmista. Suomessa mahdollisuus globaaliin osallistumiseen on ollut esimerkiksi Kansalaisten maailmannäyttämöllä, www.globalplatform.fi

Siirtomaavallasta kohti demokratiaa

60 vuotta sitten noin puolet maailman väestöstä eli siirtomaavallan tai muun vieraan hallinnon alaisina. Osa YK:n työtä on ollut antaa näille ihmisille mahdollisuus elää itsenäisessä valtiossa. Yhä useammin itsenäiset valtiot ovat myös demokraattisesti hallittuja. Demokratia, alun perin harvinainen ja lähinnä länsimainen valtiomuoto, on yleistynyt kaikilla mantereilla.

Namibia, Itä-Timor ja monet muut nykyiset YK:n jäsenmaat ovat itsenäistyneet maailmanjärjestön tuella.

Kansakuntien yhtäläiset oikeudet ja itsemääräämisoikeus kirjattiin aikanaan jo YK:n peruskirjaan. Noin 80 YK:n nykyistä jäsenmaata oli vielä toisen maailmansodan päättyessä epäitsenäisiä. Osa näistä oli perinteisiä siirtomaita. Toiset olivat ns. huoltohallintoalueita, joiden vapautumisesta vastasi YK:n erityinen huoltohallintoneuvosto. Viimeinen neuvoston vastuulla ollut alue itsenäistyi vuonna 1994.

Suurin itsenäistymisaalto osui 1960-luvun alkupuolelle, kun YK:n yleiskokous oli todennut siir-

tomaiden vapautumisen etenevän liian hitaasti ja antanut asiasta erillisen julistuksen.

Uusia itsenäisiä valtioita on silti vielä viime vuosinakin syntynyt YK:n tuella, ja tulevaisuudessa toivotaan esimerkiksi Palestiinan saavuttavan täyden suvereniteetin.

Esimerkiksi Namibian tapauksessa YK:n rooli oli hyvin aktiivinen ja ulottui vuosia kestäneitä neuvotteluista ensimmäisten vaalien valvontaan. Maa itsenäistyi 1990. Prosessin viimeisistä vaiheista vastasi pääsihteerin edustajana tuolloinen YK:n alipääsihteeriksi **Martti Ahtisaari**.

Kestävä kehitys on luonnon säilymisen edellytys

Maailmassa on nyt kuutisen miljardia ihmistä. 2050-luvulla ihmisiä on arvioiden mukaan yli 9 miljardia. Luonnonvarojen kulutus kasvaa kuitenkin suhteessa vielä nopeammin. Kun ihmiskunta on suunnilleen kaksinkertaistunut viimeisten 50 vuoden aikana, maailmantalous on samaan aikaan viisinkertaistunut.

Muutostahhti rasittaa eläin- ja kasvikuntaa. Lajeja kuolee sukupuuttoon noin 50-100 -kertaisella vauhdilla luonnolliseen verrattuna. Rio de Janeirossa 1992 solmittu YK:n biodiversiteettisopimus pyrkii hidastamaan eliölajien hupenemista. YK on aiemminkin pelastanut monia lajeja, kuten norsun ja sarvikuonon, sukupuuton partaalta.

YK on luonut kestävän kehityksen käsitteen. Tämä tarkoittaa, että kehityksessä on huomioitava paitsi nykyisten ja tulevien sukupolvien taloudelliset tarpeet, myös ympäristö ja luonnonvarat, joita ilman kehitys ei ole mahdollista. ”Erityisen tärkeää olisi, että länsimaiset kulutustottumukset ja tuotantotavat saataisiin nykyistä kestävämmälle pohjalle”, sanoo entinen ympäristöministeri **Sirpa Pietikäinen**.

Usein siteeratun laskutoimituksen mukaan: jos koko ihmiskunta kuluttaisi kuten suomalaiset, vasta neljä maapalloa riittäisi tyydyttämään kaikkien tarpeet.

Ympäristöasioissa YK on ollut aktiivinen vuoden 1972 Tukholman konferenssista alkaen. Kokouksen innoittamana moneen maahan perustettiin ympäristöministeriöitä, ja ympäristöjärjestöjen määrä nousi rajusti. YK:n ympäristösävellyksiin kuuluu myös otsonikerroksen suojeleu Montrealin sopimuksella, joka on vähentänyt otsonille haitallisten kemikaalien tuotannon murto-osaan entisestä. Kasvihuonekaasujen päästöjä rajoittava Kioton sopimus tähtää ilmaston lämpenemisen pysäyttämiseen.

Maailmanperintö on kansainvälisessä suojelussa

On olemassa joitakin ainutlaatuisia luontokohteita ja kulttuurihistoriallisia monumentteja, joita pidetään ihmiskunnalle niin tärkeinä, että ne on suojeltu kansainvälisellä sopimuksella. Näitä kohteita kutsutaan maailmanperinnöksiksi.

Maailmanperintökohteet ovat innoituksen, sivistyksen ja virkistykseen lähteitä, mutta ne myös tarjoavat kävijöille yhteyden kotiseutunsa tai muun maan menneisyyteen ja luonnonympäristöön. Maailmanperintö on kaikkien maailman kansojen omaisuutta.

YK:n kasvat-, tiede- ja kulttuurijärjestön UNESCO:n aloitteesta solmittu **maailmanperintösopimus kattaa noin 800 kohdetta**, viisi niis-

tä Suomessa. Suomen maailmanperintökohteet ovat Suomenlinna, Vanha Rauma, Petäjäveden vanha kirkko, Verlan ruukkikylä ja Sammallahdenmäen pronssikautiset haudat.

Suomenlinna on Itämeren alueen historiallisen valtopolitiikan muistomerkki ja pohjoisen linnoitustaidon näyte. Helsingin edustalla sijaitsevan saariryhmän linnoittaminen aloitettiin Ruotsin valtiopäivien päätöksellä 1748, ja linnoituksen, tuolloisen Viaporin, tarkoitus oli suojata Ruotsia Venäjää vastaan. Venäjän vallan aikana, 1800-luvulla, Suomenlinnaa taas varustettiin Pietarin turvaksi länttä vastaan. Maamme itsenäistyttyä Suomenlinnasta tuli suomalainen varuskunta, jossa toimi kansalaisodan jälkeen vankileiri. Toisessa maailmansodassa Suomenlinnalla oli vielä tärkeä tehtävä Helsingin ilmapuolustuksessa. Nykyisin linnoitus on merkittävä matkailukohde. Suomenlinna liitettiin maailmanperintöluetteloon vuonna 1991.

YK on riippuvainen päättäjien tahdosta - myös Suomen

Yhdistyneet kansakunnat on luonteeltaan hallitustenvälinen järjestö. Kaikkien 191 jäsenmaan hallitusten edustajat YK:n eri elimissä päättävät, mitä YK tekee ja mitä se ei tee.

Kuten pääsihteeri Kofi Annan ja monet muut ovat sanoneet, YK on juuri niin vahva tai heikko kuin sen jäsenvaltiot haluavat sen olevan. YK ei voi esimerkiksi pakottaa jäsenmaitaan osallistumaan mihinkään kansainväliseen sopimukseen. Tällä hetkellä järjestössä suunnitellaan uudistuksia, jotka esimerkiksi parantaisivat YK:n mahdollisuuksia reagoida eri maiden kriiseihin. Nämäkin uudistukset riippuvat tietysti jäsenmaiden poliittisesta ja taloudellisesta tuesta.

Maailman johtajien välillä on kuitenkin ollut paljon yhteisymmärrystä ja yhteisiä päämääriä, kuten edellä mainituista saavutuksista näkyy. Valtionpäämiesten ja hallitusten poliittinen tahto onkin välttämätöntä aina kun YK:n halutaan ottavan merkittäviä askelia maailman asioiden parantamiseksi.

Yhdistyneiden kansakuntien keskeisin projekti tällä hetkellä on uuden vuosituhat-

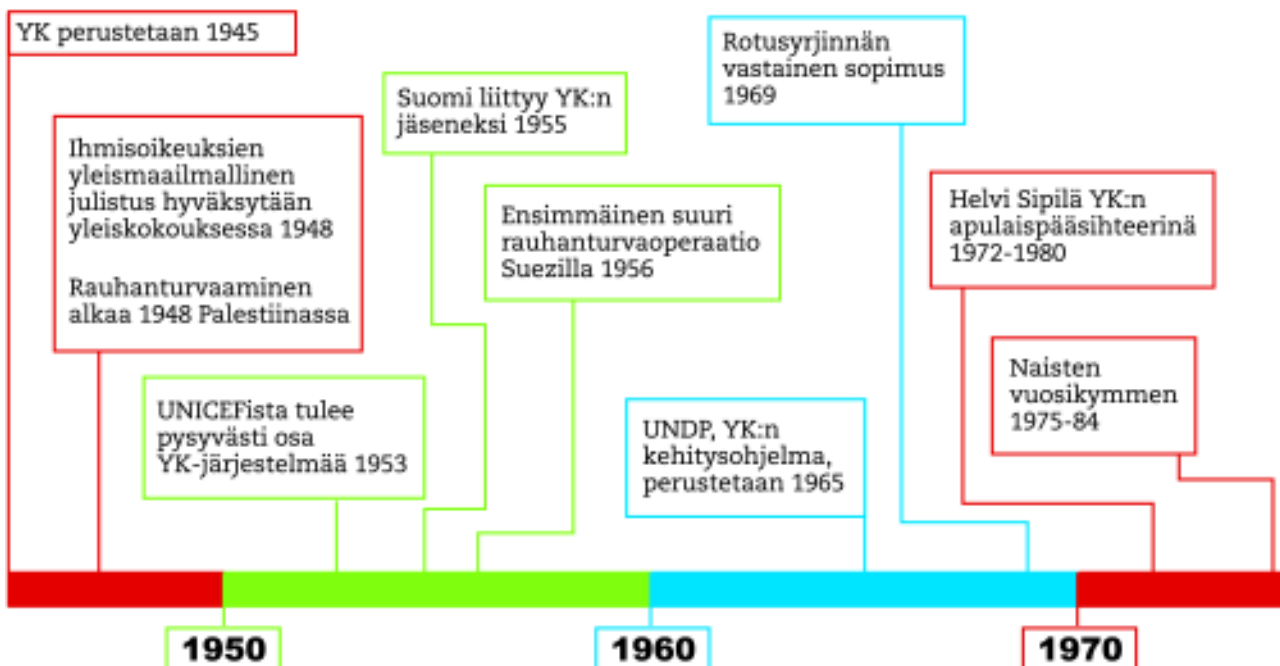
kehitystavoitteet, joista useimpien on tarkoitus toteutua vuoteen 2015 mennessä. Näiden tavoitteiden toteutuminen on mahdollista vain, jos kehitysmaat tekevät uudistuksia, joihin ne ovat sitoutuneet, ja rikkaat maat vastaavasti tukevat niitä esimerkiksi kehittämällä maailmankaupan järjestelmiä oikeudenmukaisemmiksi.

Kyse on silti myös ihan puhtaasta rahasta. Rikkailla mailla on muun muassa varaa antaa nykyistä enemmän kehitysapua, ja ilman tuntuva lisäystä tavoitteista jäädään pahastijälkeen. Myös kehitysmaidevelkoja on annettava anteeksi.

Jos maailma laiskottelee vuosituhattavoitteiden toteuttamisessa, uutta tilaisuutta todella suurten askeleiden ottamiseen kehityksessä saadaan odottaa pitkään.

YK 1945-2005, historiallisia tapahtumia

YK:n kuusi vuosikymmentä

1945-59

Perustan luominen

YK:n peruskirja laaditaan keväällä 1945 ja se astuu voimaan 24.10. Järjestön ja sen peruskirjan idea pohjautuu liittoutuneiden maiden johtajien vuosina 1941-45 käymiin neuvotteluihin.

Yhdysvallat määrää YK:n tahdin monissa rauhan ja turvallisuuden operaatioissa. Esimerkiksi Korean sodassa YK toimii Yhdysvaltain armeijan komennossa. Turvallisuusneuvoston toimintaa lamauttaa suurvaltojen kilpailu, kylmä sota.

Suomesta tulee YK:n jäsen vuonna 1955.

1980-LUKU

Kriisin vuosia ja Washingtonin konsensusta

Yhdysvallat on 1970-luvun lopulla ottanut etäisyyttä YK:hon, joka ei enää palvele riittävästi sen omia poliittisia tavoitteita. Neuvosto-liiton vaikutusvalta heikkenee. Johtavat kehitysmaat kuten Intia ja Brasilia alkavat puhua vahvemmin äänenpainoin.

1980-luvun alkupuolella YK:n toiminta taantuu varsinkin sosiaalisuoritus- ja kehitysohjelmien osalta. YK:ta moititaan päätöslauselmatehtäksi, jonka suosituksia ja julistuksia ei noudateta käytännössä.

Maailmankaupan vapautuminen alkaa. Washingtonin konsensus: kehitysmaiden on avattava markkinansa länsimaiden tuotteille, sillä vain vapaa markkinatalous voi tuoda talouskasvua ja kehitystä.

1990-LUKU

Suurten maailmankonferenssien vuosikymmen

Kylmä sota on ohi. Kommunis-tisen järjestelmän romahdettua turvallisuusneuvoston pysyvät jäsenet löytävät yhä useammin yhteisen sävelen. Namibia itse-näistyy YK:n tuella. Järjestö auttaa Iranin ja Irakin sodan rauhanteossa ja monien muiden vaikeiden konfliktien ratkaisemisessä.

Maailman kauppajärjestö WTO perustetaan 1995. Globalisaation hallinta alkaa nousta keskeiseksi haasteeksi. Suurissa maailmankonferensseissa luodaan perustaa YK:n 2000-luvun toiminnalle.

2000-LUKU

Uudistumisen aika

YK:n uusi vuosituhat käynnistyy ennennäkemättömällä energialla, kun 191 jäsenvaltiota ottavat yhteiseksi tavoitteekseen kahdeksan kehitystavoitteen saavuttamiseen vuoteen 2015 mennessä.

Samaan aikaan sekä YK:n sisällä että sen ulkopuolella koetaan kasvavaa tarvetta uudistaa järjestöä, jotta se voisi toimia muuttuvan maailman vaatimalla tehokkuudella. Keskeistä on mm. turvallisuusneuvoston ja ihmisoikeustoimikunnan remontti.

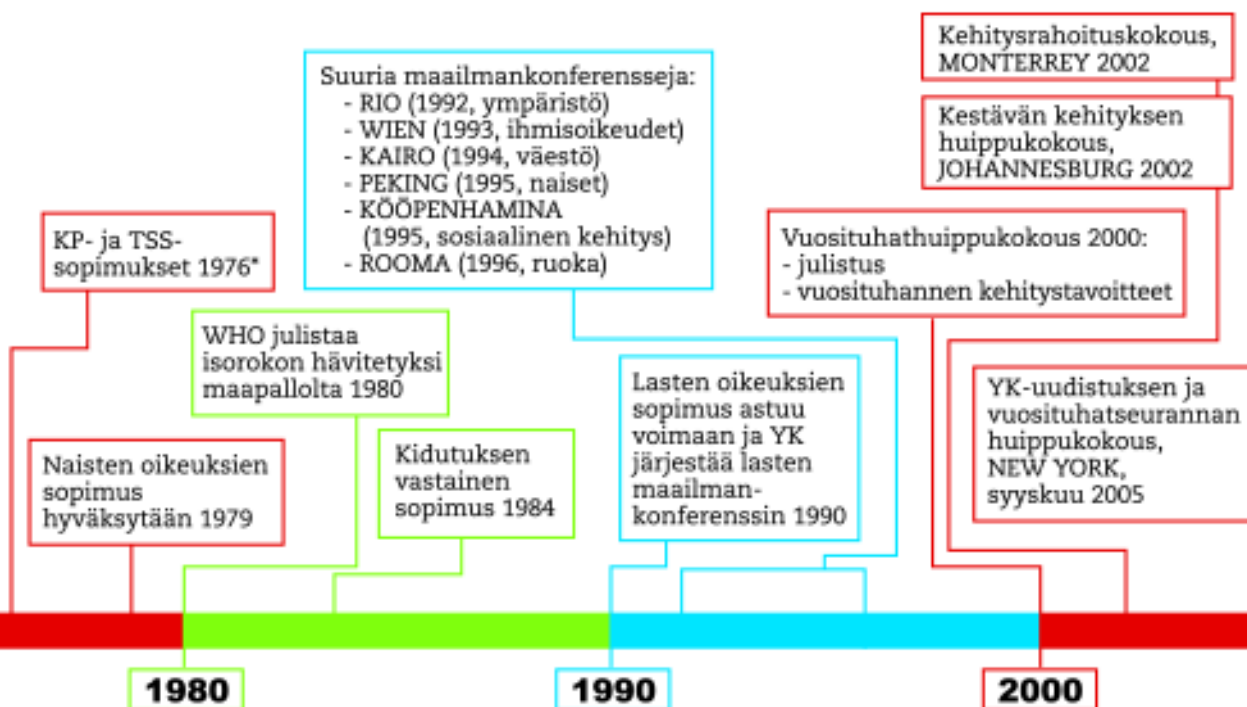
Lähde: Pieni maailmankirja, <http://www.un.org/aboutun/milestones.htm>

1960-1970 -LUKU

Toiminnan uudet alueet

YK:n painopiste siirtyy rauhan asioista kehitykseen, kolmannen maailman tilanteen parantamiseen. Läntiset siirtomaavallat poistuvat Afrikasta ja Aasiasta, ja paljon entisiä siirtomaita liittyy YK:n jäseniksi. Kehitysmaiden asioita ajamaan perustetaan kauppa- ja kehitys-konferenssi UNCTAD ja YK:n kehitysohjelma UNDP.

Naisten rooli kansainvälisessä yhteistyössä alkaa muuttua: autettavista tulee auttajia, kehitystyön kohteista sen tekijöitä. Ympäristökysymyksiin pureutuminen alkaa Tukholman konferenssissa 1972.

KP = kansainvälisen ja poliittisten oikeuksien sopimus
TSS = taloudellisten, sosiaalisten ja kulttuuristen oikeuksien sopimus

Köyhyys on pian historiaa!

*”Me olemme ensimmäinen sukupolvi,
jolla on mahdollisuus poistaa
köyhyys maailmasta”
–Kofi Annan*

Uuden vuosituhanen tavoitteet kaikilta YK:n toiminnan osa-alueilta koottiin yhteen pakettiin, **vuosituhattulistukseksi**. Siinä ilmaistiin selkeästi, miten YK:n puitteissa 2000-luvulla pitäisi edistää rauhan ja turvallisuuden päämääriä, ihmisoikeuksia ja demokratiaa sekä kestävää ja tasaisesti jakautuvaa kasvua.

Näiden asioiden välinen yhteys on yhä selvempi, ja edistyminen yhdellä osa-alueella ruokkii myönteistä kehitystä muilla. Rauhan ja turvallisuuden osalta julistuksessa vaaditaan tehokkaampia ja paremmin suunniteltuja konfliktinehkäisytoimia ja rauhanturvaoperaatioita sekä jäsenmaiden tukea niille.

YK:n omaa rakennetta täytyy tuulettaa, esimerkiksi antamalla kehitysmaille lisää paikkoja turvallisuusneuvostoon. Tehokkaammin pitää puuttua myös uusiin globaaleihin uhkiin kuten huumekauppaan, terrorismiin ja rikollisuuteen. Nämä uhat eivät silti saa viedä huomiota vaarallisemmilta ilmiöiltä kuten köyhyydeltä ja taudeilta, jotka ovat usein muiden ongelmien alkusyytä.

Julistus ei ole mikään pelkkä juhlapuhe. Sen ydin on kahdeksan laajaa mutta hyvin konkreettista kehityspäämäärää, jotka on päätetty toteuttaa vuoteen 2015 mennessä.

Nämä kahdeksan ovat YK:n uuden vuosituhanen kehitystavoitteet. Ne ovat kaikkien aikojen selkein, tehokkain, yhtenäisin ja laajinta tukea saanut visio siitä, miten maailmasta tehdään turvallisempi ja oikeudenmukaisempi paikka koko ihmiskunnalle. Ei täydellinen, mutta selvästi parempi paikka.

Ensimmäistä kertaa koko maailmalla on yhteinen suunnitelma köyhyyden ja muiden vaikeimpien kehitysesteiden poistamiseksi. YK on myös laatinut yksityiskohtaiset ohjeet siitä, miten kukin tavoite on mahdollista saavuttaa. Tätä tilaisuutta ei ole varaa hukata!

Ensin eroon äärimmäisestä köyhyydestä ja nälästä

Toisin kuin helposti voisi luulla, äärimmäinen köyhyys ja nälkä on mahdollista poistaa maailmasta. Rahasta ei ole pulaa – ihmiskunnalla on yhteenlaskettua vaurautta enemmän kuin koskaan. Myös keinot on olemassa.

YK:n millennium-raportissa luetellaan kohta kohdalta, mitä maiden täytyy tehdä nälän ja köyhyyden lievittämiseksi omin voimin tai kansainvälisen avun turvin. Osa keinoista tuottaa nopeita tuloksia, esimerkiksi viljelymenetelmien kehittäminen. Toiset toteutetaan pidemmän ajan kuluessa – aikaa on nyt 10 vuotta.

Äärimmäisen köyhyyden ja nälän poistaminen on YK:n tavoitteiden kulmakivi. Ruohonjuuritasolla köyhyyttä lievittäviä kampanjoita on tuhansia. Eräs monista YK:n suosimista keinoista ovat niin sanotut mikroluotot: kun YK:n kanssa yhteistyössä toimiva pankki lainaa köy-

1. KÖYHYYSTAVOITE

- 1990: Yli miljardi ihmistä elää äärimmäisessä köyhyydessä (alle 1 \$/vrk) ja 800 miljoonaa kärsii kroonisesta nälästä (1 \$= n. 0,8*)
- VUONNA 2015: PUOLET VÄHEMMÄN

hälle ihmiselle pienen rahasumman, tämä voi sijoittaa sen johonkin tuottavaan ja alkaa vähitellen elättää itseään omin avuin. Lainansaa- jia autetaan myös oman liikeidean kehittämisessä. Köyhien on muuten vaikeaa saada lainoja, ja etenkin pienyrittäjinä toimiville naisille mikroluotoista on ollut suurta hyötyä.

YK:n kehitysohjelmalla UNDP:lla on **mikro-luottotoimintaa** esimerkiksi Filippiineillä. **Crislyn Estre Villio**, joka myy vihanneksia torilla Iloilon kaupungissa, sai noin 100 dollarin lainan, jonka turvin hän kykeni laajentamaan valikoimaansa. Näin hän voi vähitellen kasvattaa myynnistä saamaansa tuottoa. Vuosituotto voi olla näin pienessä liiketoiminnassa jopa 800 %. Kun Crislyn maksaa lainansa ja sijoittaa vielä ylijäämiä toimintansa kehittämiseen, hän voi piankin kyetä kustantamaan esimerkiksi lastensa koulutuksen tai toteuttamaan haaveensa oman ravintolan perustamisesta.

www.undp.fi

Tulevaisuus on koulua käyvissä lapsissa

Niin paljon kuin koulunkäynti kehitysmaissa onkin yleistynyt YK:n historian aikana, vasta 37 kehitysmaassa 155:sta kaikki lapset suorittavat nykyisin peruskoulun. Näiden maiden lukumäärä kuitenkin lisääntyy jatkuvasti, eikä ole mitään syytä, miksi lähes kaikki eivät voisi päästä YK:n tavoitteeseen ennen vuotta 2015.

Vain koulutettu nuoriso voi polkaista kehityksen käyntiin niissäkin maissa, joissa tilanne on pahimmin pysähtynyt. Koulutukseen panostaminen on vähentänyt köyhyyttä esimerkiksi monissa Kaukoidän maissa. Pitkällä tähtäimellä koulutusta lisäämällä vaikutetaan myönteisesti paitsi talouteen, myös yhteiskunnallisiin oloihin ja inhimilliseen vapauteen.

Etenkin tyttöjen koulutus auttaa myös taistelussa lapsikuolleisuutta, tauteja ja ihmiskauppaa vastaan. Niissä maissa, joissa tyttöjen koulunkäyntiä pidetään

tärkeänä, on jatkuvasti nähtävissä kauaskantoisia sosiaalisia parannuksia. Pysyvän hyvinvoinnin saavuttaminen on mahdotonta, jos lapset eivät pääse kouluun.

Suomen UNICEFilla on Nepalissa Maailman tytöt kouluun! -kampanja. UNICEFin koulut Nepalissa ovat toisen mahdollisuuden kouluja. Ne on tarkoitettu 10-14-vuotiaille tytöille, joilla ei ole ollut aikaisemmin mahdollisuutta aloittaa mitään koulua.

13-vuotias **Punam Chaudari Tharu** kävi kymmenen kuukautta koulua UNICEFin luokalla. Hän on ollut hyödyksi lukutaidottomille vanhemmilleen, kun hän lukee heille kirjeet ja viralliset asiakirjat. Vanhemmat uskovat, että Punam voi soveltaa oppimiaan asioita tulevaisuudessa elämässä ja avioliitossa. www.unicef.fi

2. KOULUTUSTAVOITE

- 1990: Vajaa kuudesosa maailman alasteikäisistä ei ole koulussa
- VUONNA 2015: KAIKKI LAPSET PERUSKOULUSSA

Lisää naisvaikuttajia!

Mikään yhteiskunta, missä naisilla on vähemmän oikeuksia kuin miehillä, ei voi ikinä saavuttaa pysyvää kehitystä tai hyvinvointia. Naisten tilanteen parantaminen on suoraan sidoksissa kaikkiin kahdeksaan YK:n kehitystavoitteeseen. Parhaat mahdollisuudet tavoitteiden saavuttamiseen on sellaisilla kehitysmailla, joissa tasa-arvo on pisimmällä.

Naisten pääsy palkkatyöhön muuttaa yhteiskuntaa myönteiseen suuntaan.

Työnantaja voi olla kansainvälinen tai paikallinen yritys, kunhan työolot ja palkkaus ovat kunnossa. Työssäkäyvä nainen avoittuu myöhemmin ja synnyttää vähemmän lapsia. Kasvavat tulot parantavat perheen elintasoja ja lisäävät naisten yhteiskunnallista arvostusta.

Tarvitaan myös lisää naisvaikuttajia, vaikkapa kansanedustajiksi tai yrittäjiksi. Palkkatyötä tekevien naisten ja naiskansanedustajien osuuden kasvu on YK:n tasa-arvotavoitteen osatavoite.

Suomen UNIFEM on mukana perustamassa Afganistaniin naisten keskuksia.

Afganistanissa naisten asema on pitkän taliban-kauden jälkeen maailman heikoimpia. Naistentalot ovat turvallisia kokoontumispaikkoja, joissa naiset voivat keskustella elämästään ja jossa heille tarjotaan sosiaalipalveluja, koulutusta ja kursseja. Heille avautuu mahdollisuus olla mukana johtamassa maan jälleentarvontamista.

Naiset hankkivat tuloja keskuksissa oppimallaan taidoilla, esimerkiksi myymällä käsitöitä ja säilömällä tai kuivaamalla elintarvikkeita. He oppivat myös tietokonetaitoja.

”Meillä on kaupungissa pieni kauppa, jossa myymme tuotteitamme”, sanovat Charikarin kaupungin naiset. ”Tämä on ensimmäinen kerta, kun naiset voivat käydä kauppa Charikarissa. Ennen se ei ollut sallittua.”

www.unifem.fi

3. TASA-ARVOTAVOITE

- 1990: Useimmista maista tyttöjä on kaikilla koulutusasteilla poikia vähemmän
- VUONNA 2015: YHTÄ PALJON TYTTÖJÄ JA POIKIA KAIKILLA ASTEILLA

Rokotteita ja lääkkeitä sinne, missä lasten kuolema on estettävissä

Vaikka lapsikuolleisuusluvut ovat YK:n historian aikana romahtaneet, miljoonia lapsia menehtyy edelleen vuosittain alle viiden ikäisinä. Lapsikuolleisuus keskittyy vahvasti kaikkien köyhimpiin maihin.

Kuolinsyynä on usein jokin tauti, joka periaatteessa olisi mahdollista parantaa tai ennaltaehkäistä. Yleisimpiä ovat ripuli, tuhkarokko ja keuhkokuume. Toisaalta lähes puolet kuolemista johtuu ravinnon, puhtaan veden tai siistin käymälän puutteesta.

Niinpä suurin osa alle 5-vuotiaiden kuolemista voitaisiin estää yksinkertaisilla toiminnoilla. Riittävä määrä rokotteita, antibiootteja, hivenaineita ja rintaruokinnan opetusta auttaisi jo hyvin pitkälle. Välineet ja taidot on vain saatava apua tarvitsevien luo.

4. LAPSITAVOITE

- 1990: Alle 5-vuotiaiden lasten kuolemia edelleen yli 10 miljoonaa vuosittain
- VUONNA 2015: KAKSI KOLMASOSAA VÄHEMMÄN

WHO:n ja UNICEFin rokotuskampanja on viidessä vuodessa vähentänyt tuhkarokko aiheuttamat kuolemat lähes puoleen. Tuhkarokko on ollut yksi eniten kuolemia kehitysmaissa aiheuttavista rokotuksin torjuttavista lastentaudeista. Vain kymmenen vuotta sitten tauti tappoi vielä miljoonia lapsia ja aiheutti pysyviä aivo- ja näkövammoja kymmenille miljoonille. Nyt enää puolisen miljoonaa lasta menehtyy vuosittain.

UNICEFin entinen pääjohtaja Carol Bellamy sanoo, että tuhkarokkorokote on tehokas ja halpa. Kampanjasta saatuja hyviä kokemuksia aiotaan seuraavaksi soveltaa toisen lapsille vaarallisen taudin, malarian hoitoon.

www.who.org

Tiedolla ja terveyspalveluilla turvallinen raskaus

Maailman synnytykskuolemista 99 % tapahtuu kehitysmaissa, noin 14 000 joka päivä. Valtaosa niistä voitaisiin estää. Tarvitaan vain riittävästi laadukkaita terveydenhoitopalveluja sekä ravintoa äideille. Niitä tarvitaan paitsi pelastamaan ihmishenkiä, myös tekemään koko raskausajasta sellainen positiivinen kokemus, joka se yleensä kehittyneiden maiden naisille on.

Vuosittain noin 50 miljoonaa naista kärsii erilaisista raskausajan komplikaatioista. YK:n tavoite on ollut jo pitkään saada kattavat seksuaali- ja lisääntymisterveyspalvelut kaikkien ihmisten ulottuville viimeistään vuonna 2015.

5. ÄITIYSTAVOITE

- 1990: Yli viisi miljoonaa naista kuolee vuosittain synnytyksessä.
- VUONNA 2015:
KOLME NELJÄSOSAA VÄHEMMÄN

Väestöliitto toteuttaa yhteistyössä Mannerheimin Lastensuojeluliiton kanssa Malawissa seksuaaliterveyden edistämishankkeen, jonka ensimmäinen vaihe toteutettiin 1998-2003 ja jonka toinen osa on ollut käynnissä vuodesta 2004 alkaen. Paikan päällä kumppaneina ovat olleet Malawin terveysministeriö ja Malawin yliopisto.

Projektissa on tuotu seksuaalivalistusta ja ehkäisymahdollisuuksia malawilaisten ulottuville. Malawin äiti- ja lapsikuolleisuusluvut kuuluvat maailman korkeimpiin. Malawilaisnainen synnyttää keskimäärin jopa 6,3 lasta elämänsä aikana. Perhesuunnittelupalvelujen käyttö on nyt yli kuusinkertaistunut projektialueella, ja muuallakin Malawissa tutkitaan mahdollisuuksia samanlaisiin hankkeisiin.

www.vaestoliitto.fi

Vahvoilla naisilla on valta pysäyttää AIDS

HIV/AIDS on Saharan eteläpuolisen Afrikan pahin vitsaus ja leviää edelleen monilla muillakin alueilla. Taudin pysäyttäminen on tärkeää - ei vain siksi, että se tappaa tuhansia ihmisiä päivässä, vaan myös koska se uhkaa levitessään kaataa kokonaisia valtioita. Joissakin maissa lähes 40 % aikuisista (15-49 -vuotiaista) kantaa HI-virusta.

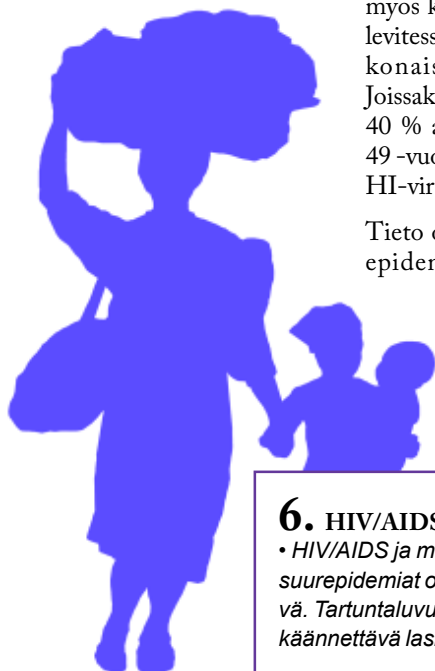
Tieto on toimiva ase epidemiaa vastaan,

sillä suuri osa tartunnoista johtuu huonosta tai olemattomasta seksuaalivalistuksesta. Saharan eteläpuolisessa Afrikassa tavallisin tartuntatapa on heteroseksuaalinen yhdyntä, ja naisten tartunnat yleistyvät huolestuttavasti. Lukutaidottomat naiset, joita alueen maissa on paljon, eivät saa tarpeeksi tietoa oikeuksistaan eikä terveys- ja ravitsemusasioista. Kampanjat, jotka kohentavat naisen asemaa yhteisössä, on havaittu tehokkaimmaksi keinoksi hallita tilannetta.

Toinen avain AIDSin hallintaan on halvempi lääkitys. Eri puolilla maailmaa on jo saatu hyviä tuloksia aikaan, ja ne antavat toivoa.

Suomen Pakolaisavun Sierra Leonen projektissa on lisätty Taiaman leirin pakolaisten tietoisuutta HIV:n vaaroista. Projektissa luku- ja kirjoitustaidonopetuksen yhteydessä leirin naisille annetaan HIV-valistusta. Florence Keita, 32, on liberalaisen virkamiiehen leski, joka pakeni kotimaansa sisällissotaa Sierra Leoneen. Florence on toiminut leirin opettajana. Hänen mukaansa lukutaito on useille naisille keino hallita omaa elämää ja päästä yli menneistä. Koulutus suojaa hyväksikäytöltä ja siten myös sukupuolitaudeilta.

www.pakolaisapu.fi

6. HIV/AIDS-TAVOITE

- HIV/AIDS ja muut tappavat suurepidemiat on pysäytettävä. Tartuntaluvut on käännettävä laskuun.

Puhdas vesi ja kestävä kehitys on kaiken perusta

Puhtaan veden saatavuus liittyy suoraan moniin muihin YK-tavoitteisiin. Likainen vesi ja huono jätehuolto ja viemäröinti aiheuttavat noin 80 % kaikista kehitysmaiden taudeista ja valtaosan lasten kuolemista. Paitsi maaseudun, myös slummien asukkaiden vesi- ja saniteettihuoltoa ja muita elinoloja pyritään kehittämään. Se on tärkeää, sillä yhä suurempi osa maailman nuorista asuu slummeissa.

Taloudellinen ja sosiaalinen kehitys ei saa kulluttaa liikaa luonnonvaroja. **Luonto ja inhimillisen kehityksen edellytykset on säilytettävä tulevillekin sukupolville.** Tätä kutsutaan kestäväksi kehitykseksi. Nykyisin ihmiset kuluttavat länsimaissa paljon enemmän luonnonvaroja kuin mitä ympäristö sietää. Jos ympäristöstä ei huolehdi samalla kun maailmaa kehitetään, joudutaan noidankehään, jossa ympäristötuhot taas aiheuttavat vuorostaan takapakkia kehitykselle. Ympäristön tila on ihmiskunnalle myös arvo sinänsä.

Kierrätysliikkeen **Nuukuusviikko**-kampanja levittää tietoa luonnonvaroja säästävistä kuluksista esitteiden ja erilaisten tapahtumien,

kuten tavaravaihtopäivien, avulla. Tänä vuonna opastetaan luonnonvaroja säästävään asumiseen ja rakentamiseen. Suomessa, kuten rikkaissa maissa yleensä, kulutetaan niin paljon, että valinnoillamme on todellista vaikutusta ympäristöön.

Tutustu nuukuusviikkojen neuvoihin Suomen Luonnonsuojeluliiton verkkosivuilla, www.sll.fi

7. YMPÄRISTÖTAVOITE

• KESTÄVÄN KEHITYKSEN

PERIAATTEET on sisällytettävä kaikkien maiden kehityspolitiikkaan. Maiden on myös pysäytettävä luonnonvarojen hupeneminen.

• PUHDAS VESI on edelleen noin miljardille ihmiselle pelkkä haave. Huonoista saniteettijärjestelyistä kärsii vielä useampi. YK edellyttää, että veden ja saniteettijärjestelyjen puutteesta kärsivien suhteellinen osuus maailman väestöstä olisi puolet pienempi vuonna 2015.

Köyhien ja rikkaiden, etelän ja pohjoisen, täytyy toimia yhdessä!

Maailma on päättänyt vuosituhattavoitteista yhdessä, joten ne on myös toteutettava yhdessä. Tämä on YK:n kahdeksas tavoite – toimiva kehityskumppanuus. Päävastuu kehityksestä on kehitysmailla. Niiden on vahvistettava demokratiaa ja hyvää hallintoa ja laadittava toimivat kehitysstrategiat. Kehittyneet maat ovat puolestaan mukana kolmella tavalla. Ne pyrkivät korjaamaan maailmankaupan epäreiluja sääntöjä, antavat kehitysmaiden velkoja anteeksi ja kohdentavat lisää rahaa kehitykseen.

Kehitysapua – paremmin suunniteltua ja enemmän! Pelkällä rahalla ei maailman ongelmia poisteta, mutta myöskään ilman tunnettua taloudellisen avun lisäystä ongelmille ei voida mitään. YK:n millennium-raportissa suositellaan, että rikkaat maat maksaisivat kehitysapua 0,7 % bruttokansantulostaan. Raha ei mene hukkaan, kun samalla korjataan muitakin kansainvälisen yhteistyön epäkohtia.

Velkahelpotuksia – köyhien maiden talous kuntoon! Monen maan talous ja kehitys ovat pysyvästi jumissa, kun liian suuri osa budjetista menee velkojen takaisinmaksuun länsimaille. Sen sijaan maat, jotka ovat saaneet vanhoja velkojaan anteeksi, ovat voineet sijoittaa rahojaan

8. KUMPPANUUSTTAVOITE

julkisiin palveluihin ja infrastruktuuriin. Tämä tervehdyttää yhteiskuntaa ja edistää maiden omaa talouskasvua.

Maailmankaupasta pois viidakon lait, joista vain rikkaat hyötyvät! Länsimaissa on saarnattu, että vapaa kansainvälinen kauppa edistää koko maailman kehitystä ja antaa kaikille kunnan mahdollisuudet hyötyä esimerkiksi viennistä. Kehitysmaita on painostettu nopeaan tahtiin avaamaan markkinoitaan. Rikkaat maat eivät silti itse ole toimineet niin kuin ovat vaatineet muita toimimaan. Ne estävät tulleilla kehitysmaiden tuotteiden pääsyä omille markkinoilleen ja tukevat maatalouttaan tavalla, joka heikentää kehitysmaiden kilpailumahdollisuuksia. Kaupan avaamisen piti hyödyttää kaikkia, mutta se onkin vain kurjistanut monia kehitysmaita. Kauppa on silti mainio keino edistää kehitystä, kunhan lakataan teeskentelemästä, että kaikki pärjäävät siinä länsimaiden säännöillä. Maailmankaupan sääntöjen pitäisi joustaa mieluummin köyhien maiden tarpeiden mukaan kuin rikkaiden.

Vahdi, etteivät päättäjät luista YK:n vuosituhattavoitteista!

Kehittyneet maat, myös Suomi, ovat luvanneet tehdä oman osuutensa, jotta YK:n kehitystavoitteet toteutuvat määräaikaan eli vuoteen 2015 mennessä. Rikkaat maat ovat jo vuosia sitten sitoutuneet nostamaan kehitysapunsa 0,7 prosenttiin bruttokansantulostaan. Pohjoismaista Ruotsi, Norja ja Tanska ovat saavuttaneet tämän YK:n toivoman tason. Suomi on siitä kaukana.

Suomen nykyinen hallitus on ilmoittanut nostavansa kehitysavun 0,7 %:n tasolle vuoteen 2010 mennessä. Uusimmissa budjettisuunnitelmissaan hallitus on kuitenkin jarruttanut avun kasvuvauhtia. Tämän vuoden tasoksi näyttää jäävän 0,39 %.

Suomen kehitysapu kasvaa tätä menoa aivan liian hitaasti. Istuva hallitus on käytännössä tehnyt seuraavalle hallitukselle mahdolltomaksi päästä YK:n toivomalle tasolle edes vuoteen 2010 mennessä!

Kehitysavun lisääminen ja sen laadun parantaminen kuuluu osana YK:n kahdeksanteen tavoitteeseen eli kumppanuustavoitteeseen. Sii-

tä on siis sovittu samoin kuin muistakin päämääristä millennium-huippukokouksessa, jonka toinen puheenjohtaja oli Suomen presidentti **Tarja Halonen**.

YK:n historiallisten tavoitteiden toteutuminen ei saa jäädä meistä kiinni!

Muistuta Suomen päättäjiä 0,7 % -tavoitteesta osoitteessa: www.poseeraaparempimaailma.fi ja osallistu Tee köyhydestä historiaa -kampanjaan.

KEPA (Kehitysyhteistyön palvelukeskus) kampanjoi oikeudenmukaisemman kaupan puolesta.

Maailmankaupan pitää olla ihmisoikeuksia ja inhimillistä kehitystä edistävää, ja kehityksellä pitää olla paremmat vaikutusmahdollisuudet kansainvälisessä kauppapolitiikassa. Myös kansallisella tasolla kehityksellä pitäisi olla kaupan säätelymahdollisuuksia.

Kepa vaatii kauppapolitiikan uudistamista paremmin köyhimpien tarpeita vastaavaksi. Kepa kampanjoi Suomen kehitysyhteistyövärojen lisäämistä 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta.

www.kepa.fi
www.ruoka-aika.net

KEHYS (Kehitysyhteistyöjärjestöjen EU-yhdistys) vahtii EU:n käyttäytymistä globaalina toimijana.

EU jäsenmaineen on maailman suurin kehitysavun antaja. Kuitenkin suuri osa EU:n jäsenmaista on vielä kaukana yhteisestä 0,7% tavoitteesta. Raha ei kuitenkaan yksin ratkaise ongelmia. Vuosituhattavoitteiden saavuttaminen edellyttää EU:lta sitoutumista laadukkaaseen toimintaan ja kunkin vuosituhattavoitteen toiminnallistamista konkreettisella tasolla. Tässä tehtävässä EU:n eri instituutioilla on kullakin oma, tärkeä roolinsa.

www.kehys.fi

Reilun kaupan kampanjoihin on koska tahansa helppo osallistua vaikka lähikaupassa.

Reilu kauppa on kauppaa suoraan kehitysmaiden tuottajilta teollisuusmaiden jälleenmyyjille, ilman turhia länsimaisia välikäsiä. Esimerkiksi kahvi on ”normaaleilla” markkinoilla noin puolet halvempaa kuin 30 vuotta sitten ja hinta heilahtelee koko ajan. Tuottajille jää vähän käteen, ja paljon kahvia vievien maiden koko kansantalous on epävarmalla pohjalla. Reilu kauppa takaa sen sijaan viljelijöille tasaisesti korkeammat tulot.

www.reilukauppa.fi

Little Lord Jesus, köyhyystaistelija ja edesmenneen paavin kamu

Teksti Susanna Inkinen

Rakkaalla lapsella on monta nimeä:

The Antichrist, Alton Dalton, The Mother Teresa of Abandoned Songs, The Sonic Leprechaun, The Fly, Mirrorball Man, Mister MacPhisto...

Irlantilaisen U2-rokki-bändin keulahahmo **Bono Vox** (alias Paul Hewson) puhuu köyhien puolesta maailman poliittisilla näyttämöillä ja lobbaa kirkkoja mukaan aidsin vastaiseen taisteluun Afrikassa. Mies toimii DATA (Debt-Aid-s-Trade-Africa) -järjestön puhutorvena kehitysmaiden velkojen anteeksianton puolesta. Bonon nimeen liitetään myös lukuisia muita maailmanparannusjärjestöjä kuten Oxfam, Greenpeace, Amnesty ja Band Aid.

"The ONE Campaign"

Huhtikuun alussa alkaneen maailmankiertueen yhteydessä U2 lanseerasi uusimman kampanjansa "The ONE Campaign" (www.one.org), jonka tavoitteena on saada rikas Amerikka auttamaan köyhää Afrikkaa. Samassa konsertissa Bono nimitti itsensä Little Lord Jesukseksi, jonka tehtävänä on avata ihmisten silmät maailman kurjuudelle ja saada kansat toimimaan kehitysmaiden puolesta.

Bonon viesti päättäjille kuuluu, etteivät kehitysmaat halua hyväntekeväisyyttä vaan mahdollisuuksia reiluun kau-

pankäyntiin, työpaikkoja ja koulutusta.

Supertähti tukee myös suomalaisten kansalaisjärjestöjen kesäkampanjaa videoviestin välityksellä, jota käytetään Helsinki 2005 - yleisurheilun maailmanmestaruuskiisoissa.

Monipuolinen Maailmanparantaja

Vuodesta 1977 maailman musiikkiareenoilla riekkunut supertähti voi kirjata meriitistilistalleen lukuisia kunniamainintoja - jopa Nobelin rauhanpalkinnon ehdokaslitalta miehen löytää edesmenneen paavin rinnalta.

Äskettäin supertähti lanseerasi vaimonsa, irlantilaisen TV-toimittajan kanssa, vaate-merkki EDUN, jonka voitoista osa menee suoraan kehitysmaiden olojen kohentamiseen. Vaatteiden tuoteselosteissa vannotaan, ettei tuotteiden valmistuksessa ole käytetty lapsityövoimaa. "Minun lasteni vaatteita eivät kehitysmaiden lapset valmista!", korostaa Bono.

Etelän kansalaisjärjestöt ehdottivat osittain hupailumielessä, että vastikään avoina olleen maailmanpankin johtajuus tulisi antaa Bonolle eikä Bushin suosikille **Poul Wolfowitzille**, jotta vuosittain hattavoitteet todellakin saavutettaisiin.

Kirjoittaja työskentelee tiedottajana YK:n kehitysohjelman UNDP:n Pohjoismaiden toimistossa Kööpenhaminassa.

Bono-linkkejä:

<http://www.atu2.com/band/bono/>
<http://www.bonoonline.com/>

Sanoille katetta

Teksti Kirsi Hakala
Kuva UN Photo / Devra Berkowitz

Kansainvälisen yhteisön tulee löytää sellaiset työmenetelmät, jotka ovat riittävän tehokkaita yhteisten päämäärien saavuttamiseksi. Tällä hetkellä kaikki työkalut eivät ole parhaassa mahdollisessa terässä, arvioi valtioneuvos Harri Holkeri YK:n valmistautuessa syksyn yleiskokoukseen.

Holkeri toimi yleiskokouksen puheenjohtajana vuosina 2000-2001. Sinä aikana sovittiin vuosituhattavoitteista, joita arvioidaan syyskuun huippukokouksessa.

”YK syntyi 60 vuotta sitten toisen maailmansodan kauheuksien jälkeen. Perustajavaltioiden päämääränä oli estää maailmansodan kaltaisen onnettomuuden uusiutuminen. Monet sanovat, että YK ei ole tässä kovin hyvin onnistunut, koska maailma on edelleen rauhaton”, Holkeri sanoo.

Holkerin mielestä puutteellinenkin toiminta on parempi kuin täydellinen sekasorto. Koko YK-järjestelmä tähtää siihen, että kriisit saadaan hallintaan.

”Kriisit ovat usein sitä, että ollaan muutoksen kohteena. Muutos voi olla parempaan tai huonompaan suuntaan. Kansainvälisessä kanssakäymisessä tarvitaan järjestelmiä, jotta voidaan kohdata nämä muutokset yhdessä”, Holkeri perustelee YK:n olemassaoloa.

YK:ta uudistettava

Erilaiset murrosvaiheet ja muutokset ovat Holkerin mielestä osa inhimillistä elä-

mänkulkua. YK on ylivoimaisessa asemassa vaikeiden asioiden käsittelyyn ja kiputilojen hoitoon. Siksi myös keskustelu YK:n uudistamisesta on konfliktinehkäisyyn henkilökohtaisestikin osallistuneen Holkerin mielestä äärimmäisen tärkeää.

”Jos joku lohko yhteistoinnin alalla ei toteuta tarkoitustensa, niin tyhjiön täyttävät muut toimijat. Jos YK ei pysty vastaamaan jäsentensä asettamiin haasteisiin, myös toimintakyky heikkenee”, Holkeri pohtii.

”YK:n peruskirja heijastelee vieläkin toisen maailmansodan lopputuloksen tunnelmia. Siitä lähtien YK:n peruskirjaa ei ole päästy nykyaikaistamaan. Ihmiskunnan jäsenmäärä on kuitenkin kolminkertaistunut, itsenäisten valtioiden määrä on räjähdysmäisesti kasvanut, YK:n perustamisen jälkeen on noussut monia uusia ongelmia, kuten aids”, Holkeri luettelee haasteita.

Monet kriisit lähtevät siitä, että valtioita on jaettu epäonnistuneesti. Kansakuntien rakentamiseen saatetaan tarvita myös ulkopuolista tukea. ”Ihmiskauppa ja huumeongelmat ovat esimerkkejä siitä, etteivät kaikkien maiden hallitukset pysty itse vastaamaan alueestaan ja väestöstään”, Holkeri sanoo.

”Kriisinhallintajärjestelmä kehittyi koko ajan. Perinteinen

seuraavalle sivulle

Valtioneuvos Harri Holkeri

* 6.1.1937

- Valtiotieteen maisteri (1962)
- Oikeustieteen kunniatohtori (Calgaryn yliopisto 2003)
- YK:n pääsihteerin erityisedustaja Kosovossa 2003-2004
- YK:n 55. yleiskokouksen puheenjohtaja 2000-2001
- Suomen UNESCO-toimikunnan puheenjohtaja 2003-
- International Institute for Democracy and Electoral Assistance (IDEA), johtokunnan jäsen 2003-
- Crisis Management Initiativen hallituksen jäsen 2003-
- Pohjois-Irlannin tilannetta ja aseidenluovutusta selvittelleen kansainvälisen ryhmän jäsen 1995-1996
- Yksi kolmesta riippumattomasta kansainvälisestä puheenjohtajasta Pohjois-Irlannin tilannetta käsittelevissä neuvotteluissa 1996-1998
- Suomen pankin johtokunnan jäsen 1978-1997
- Pääministeri 1987-1991, kansanedustaja 1970-1978
- Kokouksen puoluesihteerinä 1965-1971 ja puheenjohtajana 1971-1979
- Harrastukset: ulkoilu

Saunabussi - Näyttelyn suunnittelijoilta

teksti Eeva Suhonen

Bussikiertuenäyttelyn suunnittelussa oli mukana ryhmä Taideteollisen korkeakoulun muotoilun ja graafisen osaston opiskelijoita opettajineen. Työn tilaaja oli Suomen YK-liitto.

Muotoilun opiskelija Laura Pokela oli mukana saunabussin alkuperäisessä suunnit-

teluvaiheessa, kun siitä rakennettiin joku vuosi sitten kokonaan uudistettu versio Milanon huonekalumessuille. Nyt bussi on saanut uutta käyttöä.

”Saunabussi sopii oivallisesti YK-liiton käyttöön, sillä avoin sisätila ja saunaosasto mahdollistavat kohtaamiset ja keskustelut. Ulkoasu viestittää

”We the Peoples” -ajatusta YK:n iskulauseen mukaisesti”, kommentoi Laura bussin uutta käyttöä ja yleisilmettä.

”Suunnittelun tarkoituksena ei ollut tuoton saavuttaminen. Halusimme saada ihmiset ennemmin ajattelemaan kuin kuluttamaan. Jokainen muotoilija käy keskustelun itsensä kanssa, mikä on työn rooli tässä maailmassa. Onko se vain magee juttu, jonka ihmiset vain ostaa vai voiko tehdä osansa jostain hyvästä”, Marjaana Yläjääski, muotoilun opiskelija, pohtii.

”Suunnittelemalleni festarituotesarjalle, johon kuuluvat esimerkiksi kraanavedellä täytettävä vesipullo ja sateen tärkeydestä muistuttava sadetakki, annoimme nimen YLELLISYYS: Tuotteet muistuttavat meitä asioista, jotka ovat meille arkipäivää, mutta suuralle osalle maailman ihmisiä ne ovat ylellisyystuotteita. Tarkoituksena olisi saada ihmiset miettimään ja arvostamaan meidän elämän jokapäiväisiä ja arkisia asioita”, Marjaana lisää.

Kiertueella myynnissä hyvälaatuisia suomalaisia t-paitoja liikuntateemalla. Paitakuvan suunnittelija on Laura Pokela (piirros).

Festarituotesarjan toteuminen on auki.

edelliseltä sivulta

rauhanturvatoiminta, joka on kahden valtion välisen jännitteen hoitamista, on jäämässä vähemmälle huomiolle. Nyt joudutaan yhä enemmän kiinnittämään huomiota valtioiden ja yhteiskuntien sisäisiin ongelmiin”, Holkeri huomauttaa.

Muita kannattaa kuunnella

Suomen panosta kansainvälisen turvallisuuden edistämiseksi Holkeri pitää muita Pohjoismaita pienempänä. ”Mehän olemme pohjoismai-

den kerhon musta lammas. Emme toteuta pohjoismaisittain käsitettyä ajatusta kansainvälisestä vastuusta samalla tavalla kuin naapurimaamme, ainakaan kehitysyhteistyömittareilla mitattuna”, Holkeri hämmästelee.

Holkeri on havainnut, että suomalaisia pyydetään harvemmin kansainvälisiin tehtäviin kuin naapureitamme, jotka ovat keskeisemmin mukana erilaisissa avustusohjelmissä.

Kehitysyhteistyöhön viitaten Holkeri muistuttaa, että

meillä on toki oikeus olla välittämättä ja olla itsekkäitä. Järkevää se ei kuitenkaan ole. ”Oman elämän päämäärien saavuttamiseksi kannattaa kuunnella, mihin toiset pyrkivät.”

Minkä nauhakampanjan lauseen valtioneuvos sitten laittaisi omaan ranteeseensa? ”Sanoille katetta”, sanoo Holkeri painokkaasti.

Kirjoittaja toimii neuvonantajana yhteiskunnallisen viestinnän toimistossa.

Paremman omantunnon palloja

Teksti Anastasia Laitila

Kuva Eeva Laine / Maailmankauppojen liitto

32-kappaleisen jalkapallon kursimiseen tarvitaan 690 ommelta. Hyvä ompelija valmistaa päivässä 3-5 palloa. Lasten pienillä näppärillä käsillä on jo pitkään valmistettu jalkapalloja niin toisten lasten leikkeihin kuin ammattilaisten peleihin. Nyt Suomessa voi ostaa paremman omantunnon palloja. Niitä tuo maahan Tampereen kehitysmaakauppayhdistys.

”Tilasimme suurehkon määrän Reilun kaupan palloja Pakistanista, jolloin maahantuontikulut palloa kohti saatiin minimiinsä”, kertoo Erkki Aunola Tampereen kehitysmaakaupasta. ”Jos kaupan vähittäiskate palloille on kohtuullinen, ei Reilun kaupan pallojen kuluttajahinta juurikaan poikkea vastaavanlaatuisten tavallisten pallojen hinnasta – näin palloista on mahdollista saada oiva lisä suomalaiseseen reiluun kauppaan.”

Reilut pallot eivät ole lasten tekemiä

Reilut pallot tulevat Pohjois-Pakistanista Sialkotin kaupungista, missä valmistetaan noin 75 % koko maailman jalkapalloista. Lähes kaikki tunnetuimmat urheiluvalmistajat teettävät alihankkijoilla tuotteensa siellä. Köyhyyden vuoksi myös lapset joutuvat usein osallistumaan työhön.

Oikeudenmukaisempaa pallotuotantoa lähti selvittämään saksalainen kehitysmaakauppa Gepa Fair Handelshaus 1990-luvun lopulla, ja ensimmäiset reiluihin ehdoin valmistetut pallot tulivat Saksan markkinoille vuoden 1998 jalkapallon MM-kisojen aikaan.

Kolme vuotta myöhemmin alkoi Ruotsin Rättvisemarkt yhteistyössä pakistolaisen konsultin Responsible Business Initiativen kanssa ke-

hittää reiluja urheilupalloja.

Vuonna 2002 Reilun kaupan merkkijärjestelmiä valvova Fair Trade Labeling Organization myönsi sertifiokaatin kolmelle pallonvalmistajalle Sialkotissa. Suomeen saapuneet reilut pallot valmistaa Vision Technologies.

Visionin tehtaalla ei lapsieikä pakkotyövoimaa sallita. Lasten ei olekaan välttämättä työskennellä perheen elannon eteen, sillä urheilupalloista maksetaan reilun kaupan lisä. Työntekijöille myös taataan perusterveydenhuolto ja turvallinen työympäristö.

Urheilupalloille tilausta

Reiluille urheilupalloille on selvästi tilausta: pelkästään vuonna 2003 reilun kaupan merkkiä kantavia palloja myytiin 165 710 kappaletta. Isossa-Britanniassa kolmisenkymmentä kristillistä jalkapalloseuraa on siirtynyt reiluihin palloihin, ja Oxfam-järjestö on käyttänyt palloja Make Trade Fair-kampanjassaan.

Huhtikuun alussa Suomen saapuneita reiluja urheilupalloja oli ensimmäisen viikon aikana myyty lähes 200.

Toistaiseksi Reilun kaupan palloja saa Suomesta viittä erilaista, ja niitä myydään lähinnä Maailman- ja Kehitysmaakaupoissa, Ruohonjuuressa sekä Iloinen maapallo- ja Uusivaihe-nettikaupoissa. Hämeenlinnan Maailmankauppa Kirahvissa jalkapallojen hinta on 14,90 euroa, minijalkapallojen 9,20 euroa ja rantalennoppalojen 16,60 euroa. Aikuisten pelipallo kelpaa 2. divisioonaan asti.

Kirjoittaja on vapaa toimittaja.

Lisätietoja:
Tampereen kehitysmaakauppa,
puh. (03) 3446770
Iloinen Maapallo, Uusivaihe,
www.uusivaihe.com

Maailmankansalaiseksi? Tee kypsyyskoe!

Teksti Hanna Juntunen
Kuva UN Photo

”Onneksi tein kypsyyskokeen, vaikka aluksi epäroinkin! Vaikka en aina ollut motivoitunut ja tekemisessä oli välillä pidempiäkin taukoja, olen enemmän kuin tyytyväinen lopputulokseen!”, pohtii Kempeleen lukion opiskelija Karita Fyrstén. Hän teki maailmankansalaisen kypsyyskokeen diabeteksestä.

Maailmankansalaisen kypsyyskoe on Suomen YK-liiton kansainvälisyyskasvatuksen opintokokonaisuus. Se on kaiken ikäisille suunnattu itsenäisen opiskelun muoto.

Kymmenen vuoden aikana kypsyyskokeen on tehnyt jo yli 1700 oppijaa. Mukana on ollut niin peruskoulun, lukioiden, kansanopistojen, ammattillisten oppilaitosten ja yliopistojen oppilaita kuin kansalaisjärjestöjen aktiiveja ja yksityisiä henkilöitä.

Karita sai tietää maailman-

kansalaisen kypsyyskokeesta lukionsa opinto-oppaan ja koululla pidetyn infotilaisuuden kautta.

”Koulullamme tarjotaan maailmankansalaisen kypsyyskoeita kurssina,” Karita kertoo. Kypsyyskokeen korvaavuus sovitetaan jokaisessa oppilaitoksessa erikseen. Sillä voi korvata monien aineiden opintoja. Suosituimpia ovat olleet historia, filosofia, maantieto, äidinkieli, taideaineet ja vieraat kielet.

Läheistä aihetta on helppo tutkia

Maailmankansalaisen kypsyyskokeen aikana oppija tutustuu itseään kiinnostavaan kansainvälisyyttä käsittelevään aiheeseen. Lähes jokaisella asialla on kansainvälinen ulottuvuus.

Kypsyyskokeen teemat vaihtelevatkin laidasta laitaan. Suosituimpia lienevät lasten oikeuksiin tai eri maiden kulttuureihin liittyvät aiheet. Kypsyyskoe on myös hyvä väline tutustua YK:n vuosituhatvuoteisiin ja -julistukseen.

”Meille sanottiin, että kannattaa tehdä sellaisesta aiheesta, joka jollakin tavalla koskettaa itseään tai josta tietää en-tuudestaan jotain. Silloin työskentely on mielekkäämpää ja helpompaa. Aiheenani oli diabetes ja olen itse diabeetikko. En tainnut edes harkita muita aiheita”, Karita muistelee.

Prosessinomaista pohdintaa

Kypsyyskoe kasvattaa kansainvälisyyteen prosessinomaisesti. Se sisältää neljä eri osiota; päiväkirjan, tutkimusosuuden, toimintaosuuden ja itsearvioinnin. Prosessin aikana oppijat hankkivat tietoa tutkittavasta aiheesta kriittisesti ja monipuolisesti eri lähteistä ja tietotasoilta.

Maailmankansalaisen kypsyyskoe tukee omien mielipiteiden muodostusta ja arvojen pohdintaa. Sen tavoitteena on lisätä nuorten ymmärrystä maailmanlaajuisista ongelmistä ja niiden ratkaisumalleista. Kypsyyskoe auttaa oppijaa tuntemaan yksilön vastuun ja mahdollisuutensa vaikuttaa maailman asioihin.

Uusia asioita tutusta aiheesta

Karitalle kypsyyskoe opetti uusia asioita ennalta tutusta aiheesta. Positiivisena mieleen jäivät tutkimukset sairauden ehkäisystä ja uusista hoitomuodoista. Diabeetikkojen hoidon huono taso monissa maissa taas tuntui kurjalta.

Karita katsoo maailmankansalaisen kypsyyskokeen opettaneen hänelle kärsivällisyyttä, mediakriittisyyttä ja tutkielmanteon taitoja, joista hän uskoo olevan hyötyä tulevaisuudessa.

Sopii kaikille

”Mielestäni kypsyyskokeen voi tehdä kuka vain, koska aiheen saa valita itse. Kypsyyskokeen suorittaminen on mainio tilaisuus perehtyä kunnolla haluaansa aiheeseen - jo ennalta tuttuun tai tuiki tuntemattomaan!”, Karita Fyrstén kiteyttää.

Kirjoittaja toimii Suomen YK-liiton kouluttajana.

Lisätietoa:
YK-liiton kouluttajalta tai
www.ykfitto.fi/maakansa
www.ykfitto.fi/mdg

Hyviä Uutisia!

YK on ollut syntymästään lähtien uudistamisen kohteena ja tarpeessa. Siksi, että siihen kohdistuu korkeita odotuksia. Peruskirjassaan se edustaa maailman ihmisille yhteisiä arvoja ja toiveita inhimillisestä ja elinkelpoisesta elämästä sekä paremmasta huomisesta lapsillemme. Silloin, kun järjestelmä ei kykene vastaamaan näihin odotuksiin, siihen ollaan pettyneitä. Juuri nämä ihmisten YK:lle asetamat odotukset ovat sekä järjestön että maailman tulevaisuuden voimavara.

YK:ssa esiintyy kansallisia intressejä, jotka ovat ristiriidassa toistensa kanssa. YK:lla järjestönä ei kuitenkaan ole valta-, alue-, kansa- tai talousintressejä, vaan sen intressinä on koko maailman ihmisten ja ympäristön hyvinvointi. Vaikka YK:ssa edustettuina olevilla valtioilla on vihollisia ja epäluuloja toisiaan kohtaan yksittäisesti, järjestö kokonaisuutena edustaa koko maailmaa, sen uskomusten ja kulttuurien kirjoja, eikä sillä ole viholliskuvia. Sen ”vihollisia” ovat nälkä, sairaudet, lukutaidottomuus, sorto, ihmisoikeuksien loukkaukset ja ympäristön tuhoutuminen.

Hallitusten näkökulma on kansallisesti, oman joukon puolesta, itsekäs. YK:n näkökulma on yhteisen hyvän puolustaminen silloinkin, kun se lyhyen aikavälin näkökulmasta ei ole taloudellisesti kannattavaa. YK näyttää vaativan itsekkydestä luopumista eikä sen näkökulmille ole siksi aina helppo löytää enemmistön tukea.

Yleinen globaalin hyvinvoinnin etu ja valtion tahto ovat keskenään jännitteessä aivan kuten yksilön oma etu ja koko yhteisön etu. Tiedämme verovarojen maksavan koulu-

tuksemme ja terveydenhuollotomme, mutta emme pidä veronmaksusta, emmekä haluaisi antaa rahoja vapaaehtoisina lahjoituksina. Eri valtioilla, aivan kuten eri ihmisillä, on myös eroja näkemyksessä yhteisestä hyvästä ja siitä kuinka suuri oma panos sen eteen tulisi olla.

Usein sanomme YK:n epäonnistuneen jossakin tehtävässä, esimerkiksi osallistumisessa rauhan turvaamiseen. YK ei ole itsenäinen toimija tai organisaatio, jossa hallitus ja pääsihteeri tekevät päätöksiä. Se on kokousfoorumi, jossa edustetut hallitukset päättävät ja myös itse useimmiten vastaavat päätösten toteuttamisesta. Keskinäinen neuvottelu ja yhteensovittaminen on vaikeaa ja edistysaskeleet saattavat olla pieniä. Valtiot ovat monesti sidottuja omien vahvojen eturyhmien lyhyen aikavälin intresseihin ja voimattomia toimimaan toisin. Siksi YK järjestelmänä myös tarvitsee kansalaisten tukea ja hallitusten toimien valpasta seurantaan voidakseen toimia kaikkien ihmisten elämän laadun parantajana. On hyvä että me vaadimme ja oikeutamme YK:ta uudistumaan ja toimimaan paremmin hyvinvoinnin edistäjänä.

YK täyttää tänä vuonna 60 vuotta ja siihen kohdistuu jälleen uudistustoiveita. Sen toimintakykyä, voimavaroja ja toimivaltaa pitäisi lisätä. Hallitusten tulisi täyttää niitä velvoittavat sopimukset ja sitoumukset esimerkiksi voimankäytön ja vuosituhattavoitteiden osalta. Ensi syksyn Major Event YK-huippukokouksen asialistalle pääsihteeri on esittänyt Sachsin raporttiin perustuvaa vuosituhattavoitteiden seurantaan, niiden saavuttamiseksi tarvittavien uusien toimintapolitiikkojen hyväksymistä sekä korkeantason pa-

neelin ehdotuksia YK:n turvallisuusrakenteen ja kriisinhallintakyvyn vahvistamiseksi kehitys- ja turvallisuusteeman alla.

Haasteista puhuttaessa ei saa unohtaa sitä, kuinka paljon YK on saanut aikaan historiansa kuluessa. Ilman YK:n jäsenyyttä lentoliikenteeseen tai postin kulkuun osallistuminen ei olisi mahdollista. YK:n kautta pandemioiden ehkäisy, rokotteiden käyttö, luonnonkatastrofien varoitusjärjestelmät, maailman kulttuuriperimän ja uhanalaisten lajien suojeleminen, tyttöjen ja poikien koulutus, naisen aseman parantaminen, siirtomaa-alueiden itsenäistyminen, väkivaltaisten konfliktien sovittelu ja massiivisten asejärjestelmien riisuminen ovat parantaneet satojen miljoonien ihmisten elämän laatua. YK ei ole täydellinen, eikä se ole vastannut kaikkiin sille alun perinkin asetettuihin haasteisiin. Sen ansioista maailma on kuitenkin kaikissa tapauksissa parempi paikka elää kuin ilman sitä.

Yhdistyneisiin Kansakuntiin et voi liittyä, mutta YK-liittoon voit tulla mukaan keskustelemaan, millaisen YK:n me tarvitsisimme vastaamaan tämän päivän ja tulevaisuuden haasteisiin, hakemaan tietoa, vaikutuskanavia ja tekemään halutessasi yhdessä työtä paremman maailmanjärjestyksen eteen.

YK tarvitsee sinua ja sinä YK:ta!

Onnitteluja 50-vuotiaalle Suomen YK-liitolle

Onnea 50-vuotiaalle YK-liitolle!
Valtion ja erityispalvelujen ammattiliitto VAL ry

Esperanto-Asocio de Finnlando
gratulas al la 50-jara UN-asocio!
www.esperanto.fi

Keskustanuoret onnittelevat 50-vuotiasta YK-liittoa!

Lämpimät onnittelut 50-vuotiaalle YK-liitolle!
Suomen Terveydenhoitajaliitto STHL ry

KEPA onnittelee

Kassandra ry onnittelee

Dr. Baumann Kosmetiikka, Mikkeli onnittelee

Hieronta Risto Mäihäniemi, Korkeakoski onnittelee

Susanna Dahlgren onnittelee

Mukana yhteistyössä

Mukana yhteistyössä

KESKO

Finlayson
FAMILON

Finlayson Oy – Kotona kaikkialla jo 185 vuotta
www.finlayson.fi

n a n s o

Koristaako T-paitaasi tai lenkkikossujasi tunnetun urheilumerkin logo?

Vaikka merkki on aito

- vaatteesi on voitu ommella tuntemattomassa hikipajassa parin euron päiväpalkalla*
- paitasi ompelijan työtahti voi olla neljä paitaa minuutissa ja palkka 30 senttiä tunnissa*
- työviikkoon voi kuulua pakollista ylityötä jopa 45 tuntia viikossa*
- sadan euron hintaisista lenkkikossuistasi niiden tekijälle maksetaan vain 50 senttiä (0,5 euroa)*

Reilu peli, samat säännöt?

VALTAOSA MAAILMALLA MYTTÄVISTÄ urheiluvaatteista ja -välineistä syntyy nimettömissä tehtaissa, joille on yhteistä äärimmilleen kiristetty työtahti ja pohjaan painetut palkat. Tunnetutkin maailmanmerkit teettävät tuotteitaan alihankkijoilla, joiden toiminta ei kestä kriittistä tarkastelua.

REILU PELI, SAMAT SÄÄNNÖT on ammattijärjestöjen kampanja työolojen parantamiseksi urheiluvaatteiden ja -välineiden tuotannossa. Tavoitteena on alan yhtiöitä velvoittava kansainvälinen sopimus, joka takaa työntekijöiden vähimmäisoikeudet koko niiden tuotantoketjussa. Sopimus syntyy, jos urheileva maailma sitä välinevalmistajiltaan ja sponsoreiltaan vaatii.

Tutustu kampanjaan SASKin kotisivuilla ja ota yhteyttä: vapaaehtoisille on käyttöä.

Iloa urheilusta hyvällä omallatunnolla!

Puh: 0207 699820 • e-mail: sask@sask.fi

JOKAINEN VOI EDISTÄÄ ASIAA omassa lähipiirissään, urheiluseurassaan tai harrastelijajoukkueessaan:

- kysymällä kauppialtaan lenkkikossujen, urheiluvaatteiden ja -välineiden alkuperää
- vaatimalla välinetoimittajaltaan takeita siitä, ettei tuotteita ole valmistettu lapsityövoimalla eikä epäinhimillisin työehdoin.
- edellyttämällä kisojen ja tapahtumien järjestäjiltä, että urheilutuotteiden alkuperä varmistetaan ennen hankintoja
- suosimalla reilun kaupan urheiluvälineitä tai valmistajia, jotka todistettavasti paneutuvat tuotteittensa eettisyyteen.

sask

Suomen Ammattiliittojen Solidaarisuuskeskus

***Maailmanpyörän tilaukset
vuosikerta 4 numeroa 30 e
pub. (09) 231 50 500
s-posti: toimisto@ykliitto.fi
Lehti myös netissä www.ykliitto.fi***

Ari Koivu

Vuosituhanmenopeli – linja 2015

- saunabussi kesäkiertueella ainakin seuraavilla pysäkeillä:

Toukokuu

*Maailma kylässä, Helsinki
Naisten Kymppi, Helsinki*

Kesäkuu

*Maailman ympäristöpäivä-tapahtuma, Helsinki
Stadi Cup, Helsinki
Kesäyön marssi, Tuusula
Helsinki-päivä Kaivarin konsertti, Helsinki
Kyläkauppatapahtuma, Tuuri
MDG-toritapahtuma, Kemi
Sodankylän filmifestivaalit, Sodankylä*

Heinäkuu

*Eukonkannon MM-kisat, Sonkajärvi
Sulkavan suursoudut, Sulkava
Tangomarkkinat, Seinäjoki
Hesa Cup, Helsinki
Suopotkupallon MM-kisat, Hyrinsalmi
Kotkan meripäivät, Kotka*

Elokuu

*Yleisurheilukonferenssi, Helsinki
Neste Rally, Jyväskylä
Yleisurheilun MM-kisat, Helsinki
Koneisto, Helsinki
Vammaisten EM-kisat, Helsinki*

Lisätietoja aikatauluista ja muista pysäkeistä on saatavana osoitteesta: www.ykliitto.fi.